

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, Θεόδωρος Παππάς, Σπυρίδων Συρόπουλος,
Ανδρέας Σεραφείμ, Λαμπρινός Πλατυπόδης, Αχιλλέας Παπαθανασίου,
Βασίλειος Σιδηρόπουλος, Άγγελος Καπέλλος, Μαρία Γαλανάκη,
Μαγδαληνή Τσιώλη, Μαρία Γεωργούση, Θεοδώρα Κούρκουλου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Ξενοφών, Ελληνικά
~ Ιστοριογραφία ~

Τετράδιο Εργασιών

Α΄ Λυκείου

**ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**

*Ξενοφών, Ελληνικά
~Ιστοριογραφία~*

Τετράδιο Εργασιών

Α' Λυκείου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης	
Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια	Γεωργακοπούλου Σοφία Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου
Αξιολογητής/τρια	Χασκής Κωνσταντίνος Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής/τρια	Αντωνοπούλου Πολυξένη Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Βοβός Ανέστης Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Παγάνη Ευγενία Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών
Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης	Βασιλική Βαρτζιώτη , Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης
Πολυξένη Μπίλλα
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης
Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, Θεόδωρος Παππάς, Σπυρίδων Συρόπουλος,
Ανδρέας Σεραφείμ, Λαμπρινός Πλατυπόδης, Αχιλλέας Παπαθανασίου,
Βασίλειος Σιδηρόπουλος, Άγγελος Καπέλλος, Μαρία Γαλανάκη,
Μαγδαληνή Τσιώλη, Μαρία Γεωργούση, Θεοδώρα Κούρκουλου

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Ξενοφών, *Ελληνικά*
~Ιστοριογραφία~

Τετράδιο Εργασιών

Α΄ Λυκείου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ανδρέας Μαρκαντωνάτος, *Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου*
Θεόδωρος Παππάς, *Ομότιμος Καθηγητής του Ιόνιου Πανεπιστημίου*
Σπυρίδων Συρόπουλος, *Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου*
Ανδρέας Σεραφείμ, *Αναπληρωτής Καθηγητής του Ινστιτούτου Ιστορίας των Αρχαίων
Πολιτισμών, Northeast Normal University*
Λαμπρινός Πλατυπόδης, *δ.φ., Ε.Δι.Π. της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθήνας*
Αχιλλέας Παπαθανασίου, *Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*
Βασίλειος Σιδηρόπουλος, *δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*
Άγγελος Καπέλλος, *δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*
Μαρία Γαλανάκη, *δ.φ., Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*
Μαρία Γεωργούση, *δ.φ., Ε.Ε.Π. του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*
Μαγδαληνή Τσιώλη, *Εκπαιδευτικός Δ.Ε.*
Θεοδώρα Κούρκουλου, *Κλινική Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Άιοβα*

Σχεδιασμός και συλλογή εκπαιδευτικού υλικού: Κωνσταντίνος Κούμπελης, φιλόλογος

Επιμέλεια έκδοσης: Γονιδάκη Μαρία

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός - Γραφιστική επιμέλεια: Αντύπα Μαριολένη,
Λυμπεροπούλου Ουρανία

Δημιουργία εξωφύλλου: Αμζλάν Ρεντουάν

Ανάρτηση και ενσωμάτωση μεταδεδομένων ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων:
Λιτσαρδοπούλου Χριστίνα

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 1η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Α 1-3)	9
ΕΝΟΤΗΤΑ 2η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Α 4-6)	13
ΕΝΟΤΗΤΑ 4η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Δ 11-17)	16
ΕΝΟΤΗΤΑ 5η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Δ 18-19)	18
ΕΝΟΤΗΤΑ 6η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Δ 20-21)	21
ΕΝΟΤΗΤΑ 8η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Ζ 1-8)	24
ΕΝΟΤΗΤΑ 9η Βιβλίο 1 (Κεφάλαιο Ζ 9-15)	26
ΕΝΟΤΗΤΑ 12η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Α 22-32)	28
ΕΝΟΤΗΤΑ 14η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Β 3-4)	30
ΕΝΟΤΗΤΑ 16η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Β 16-17)	33
ΕΝΟΤΗΤΑ 17η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Β 18-19)	36
ΕΝΟΤΗΤΑ 18η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Β 20-21)	39
ΕΝΟΤΗΤΑ 19η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Β 22-23)	42
ΕΝΟΤΗΤΑ 21η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Γ 11-16)	45
ΕΝΟΤΗΤΑ 23η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Γ 50-51)	47
ΕΝΟΤΗΤΑ 24η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Γ 52-54)	50
ΕΝΟΤΗΤΑ 25η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Γ 55-56)	54
ΕΝΟΤΗΤΑ 27η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Δ 11-19)	57
ΕΝΟΤΗΤΑ 28η Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Δ 20-22)	59
ΕΝΟΤΗΤΑ 30ή Βιβλίο 2 (Κεφάλαιο Δ 39-43)	62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Αγαπητές μαθήτριες και αγαπητοί μαθητές,

Το Τετράδιο Εργασιών ΞΕΝΟΦΩΝ, *ΕΛΛΗΝΙΚΑ* σας προσφέρει τη μοναδική δυνατότητα να αξιοποιήσετε τις γνώσεις που αποκομίζετε καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους είτε αυτές αφορούν τον τομέα της Ιστοριογραφίας είτε γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές παρατηρήσεις. Πέρα από τη δυνατότητα εμπλουτισμού των γνώσεών σας χάρη στις πληροφορίες που σας παρέχει το Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας, το Τετράδιο Εργασιών θα σας δώσει την ευκαιρία να «καλύψετε» κενά ή να θυμηθείτε ξανά γραμματικοσυντακτικές δομές που διδαχτήκατε στο Γυμνάσιο, όπως η απρόσωπη σύνταξη, ο Αόριστος Β', οι παθητικοί χρόνοι, η μετοχή κ.ά. Η προσέγγισή του αποσκοπεί όχι μόνο στην επαναφορά στη μνήμη διδαγμένων φαινομένων, αλλά και στην κατάλληλη προετοιμασία για τις επόμενες τάξεις του Λυκείου. Θα δείτε ακόμα να ενισχύονται οι δεξιότητές σας στο επίπεδο της κατανόησης του αρχαιοελληνικού λεξιλογίου και θα εξασκηθείτε στη μεταφραστική προσπέλαση φράσεων που προέρχονται από αδιάδικτα έργα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, ταυτόχρονα με τη συμπλήρωση του ζητούμενου τύπου. Οι δραστηριότητες που έχουν επιλεγεί θα σας δώσουν τη δυνατότητα να «ταξιδέψετε» τόσο στην Κλασική Αθήνα και τη Σπάρτη, όσο και σε άλλες περιοχές του ελληνικού –και μη– κόσμου, που αποτελούν το πεδίο διεξαγωγής του Πελοποννησιακού Πολέμου. Η ποικιλομορφία τους και η υιοθέτηση μορφής μικροσεναρίων θα προσδώσουν στη διαδικασία μάθησης έναν πιο παιγνιώδη και διαδραστικό χαρακτήρα, αφού θα κληθείτε να υποδυθείτε ρόλους ηρώων και αντι-ηρώων του υπό ανάλυση έργου, καθώς και να αναπτύξετε με επιχειρήματα τις απόψεις σας ή να φανερώσετε τα κίνητρα που σας ώθησαν στη λήψη των συγκεκριμένων αποφάσεων, μετατρέποντας τη σχολική αίθουσα σε Εκκλησία του Δήμου ή Βουλευτήριο.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Ο κεντρικός σκοπός του παρόντος εγχειριδίου, που τιτλοφορείται Τετράδιο Εργασιών ΞΕΝΟΦΩΝ, *ΕΛΛΗΝΙΚΑ*, είναι να αποτελέσει, παράλληλα με το Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας, σημαντικό αρωγό στο λειτούργημα που επιτελείτε και να διευκολύνει με κάθε δυνατό τρόπο την εκπαιδευτική διαδικασία. Το ανά χείρας εγχειρίδιο εξυπηρετεί την εξής διττή στόχευση: 1) να βοηθήσει τον μαθητή, μέσα από την κλιμακωτή παράθεση γραμματικοσυντακτικών και λεξιλογικών δομών που διδάχτηκε στις τάξεις του Γυμνασίου, να ανασύρει στη μνήμη του απαιτούμενες γνώσεις για τη λυκειακή πορεία του, 2) να ενισχύσει, μέσα από την περαιτέρω πρακτική εφαρμογή των πληροφοριών που προσφέρει η καθεμιά από τις προς διδασκαλία ενότητες των *Ελληνικών*, την κριτική σκέψη και το γνωστικό υπόβαθρό του.

Το εγχειρίδιο οργανώνεται σε είκοσι (20) διδακτικές ενότητες, καθεμιά από τις οποίες αποτελείται από τα κάτωθι δομικά μέρη: **α)** ερωτήσεις ανοιχτού τύπου (ερμηνευτικές και ερω-

τήσεις κατανόησης), που αποβλέπουν τόσο στην ενίσχυση της εκφραστικής ικανότητας του μαθητή όσο και στη διευκόλυνση της πρόσληψης και αφομοίωσης του περιεχομένου κάθε ενότητας του Βιβλίου Μαθητή/Μαθήτριας, **β)** ερωτήσεις κλειστού τύπου με τη μορφή πολλαπλής επιλογής, στις οποίες ο μαθητής καλείται να επιλέξει με συντομία τη σωστή απάντηση, **γ)** δραστηριότητες υπό τη μορφή παιχνιδιού ρόλων, στις οποίες οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να συναισθανθούν πρόσωπα του αρχαίου αποσπάσματος και να επιχειρηματολογήσουν υπέρ των πράξεών τους ή κατά αυτών των πολιτικών και στρατιωτικών αντιπάλων τους, καθώς και δραστηριότητες που ενσωματώνουν ψηφιακά μέσα, **δ)** ευρύτερες ασκήσεις γραμματικής, όπου ο μαθητής καλείται να συμπληρώσει τα κενά με τον ζητούμενο τύπο ή να τον μετασχηματίσει σε άλλους, **ε)** ασκήσεις συντακτικού, οι οποίες αφορμώνται από συντακτικά φαινόμενα που αναδεικνύει η εκάστοτε ενότητα από το πρωτότυπο ή τη νεοελληνική απόδοση. Για κάθε ενότητα της οποίας η διδασκαλία προβλέπεται από νεοελληνική απόδοση, έχει παρατεθεί το αντίστοιχο αρχαίο απόσπασμα, ώστε να είναι στην ευχέρεια του εκπαιδευτικού η αξιοποίηση περαιτέρω ασκήσεων που αφορούν σε γραμματικές και συντακτικές δομές που αναδεικνύονται εκεί.

Το Τετράδιο, όπως και το Βιβλίο Μαθητή δεν κάνει τίποτε περισσότερο από το να υπηρετεί τις μαθήτριες/τους μαθητές και εσάς στην ευχερή επιτέλεση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κατανοούμε ότι η διαδικασία αυτή ενέχει πολλαπλές διαστάσεις μεθόδων και πρακτικών που χρησιμοποιούνται για τη μεταβίβαση γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών σε μαθητές ή μαθήτριες και ο δικός σας ρόλος είναι ζωτικής σημασίας. Θεωρούμε ότι το Τετράδιο παρέχει σε εσάς τη δυνατότητα επιλογής μεθόδων ενίσχυσης της γνώσης που αφομοιώνουν οι μαθήτριες και οι μαθητές σας, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τους, τα ενδιαφέροντά τους και το επίπεδό τους στο εκάστοτε στάδιο μάθησης. Όσον αφορά στον τρόπο της διαμόρφωσης των ασκήσεων, βασικός στόχος μας ήταν η ενίσχυση της κριτικής σκέψης, της δημιουργικότητας, της αυτονομίας και της αυτοπεποίθησης των μαθητών.

Ως εκπαιδευτικοί και εμείς, θεωρούμε ότι βασικός σκοπός της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι να ενθαρρύνει τη συνεχή ανάπτυξη και την προσωπική επιτυχία κάθε μαθήτριας/ή, προετοιμάζοντάς την/τον για τη συμμετοχή της/του στην κοινωνία και την αντιμετώπιση προκλήσεων σε διάφορους τομείς της ζωής του, για την καλλιέργεια δεξιοτήτων και όχι απλώς την παροχή γνώσεων και για την εξοικείωση με έναν κριτικό τρόπο σκέψης μέσα από αξιοποίηση της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου διδασκαλίας αλλά πάντα υπό την δική σας καθοδήγηση. Στο καταληκτήριο αυτό σημείο του προλογικού μας σημειώματος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όσες και όσους πίστεψαν στην αξία των εγχειριδίων μας, ενίσχυσαν με κάθε τρόπο το έργο μας και προσέφεραν πολύτιμη αρωγή για την τελική διαμόρφωση των κειμένων μας.

Σας ευχόμαστε εγκάρδια κάθε επιτυχία στην επίτευξη των στόχων σας.

Βιβλίο 1

Κεφάλαιο Α 1-3

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

Η πρώτη σύγκρουση μεταξύ Αθήνας και Σπάρτης είναι γεγονός. Το ταξίδι μας έχει μόλις ξεκινήσει!

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιος αναδείχθηκε νικητής στη ναυμαχία της Ερέτριας και για ποιον λόγο η νίκη αυτή ήταν υψίστης σημασίας για τον νικητή;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Ποιος ήρθε από την Αθήνα με λίγα πλοία;
 - α) Ο Δωριεύς
 - β) Ο Αγησανδρίδας
 - γ) Ο Θυμοχάρης
 - δ) Ο ημεροσκόπος των Αθηναίων
 - 2.2 Ποιοι νίκησαν στη ναυμαχία που ακολούθησε;
 - α) Οι Αθηναίοι
 - β) Οι Λακεδαιμόνιοι
 - γ) Ο Δωριεύς και οι σύμμαχοί του
 - δ) Κανένας
 - 2.3 Με πόσα πλοία μπήκε ο Δωριεύς στον Ελλήσποντο;
 - α) 20 πλοία
 - β) 14 πλοία
 - γ) Με λίγα πλοία
 - δ) 4 πλοία
 - 2.4 Για πού αναχώρησαν οι Αθηναίοι μετά τη μάχη;
 - α) Στη Μάδυτο
 - β) Στην Αθήνα
 - γ) Προς το Ροίτειον
 - δ) Στη Σπάρτη

2.5 Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι, όταν είδαν τον Δωριέα να εισπλέει;

- α) Τον αγνόησαν
- β) Έστειλαν αμέσως σήμα στους στρατηγούς
- γ) Απέπλευσαν αμέσως
- δ) Αναχώρησαν με 20 πλοία

Δραστηριότητες

1. Φανταστείτε ότι συναντάτε έναν από τους στρατηγούς της μάχης. Δημιουργώντας μια εικονική συνέντευξη, τι θα τον ρωτούσατε και πώς πιστεύετε ότι θα απαντούσε;
2. Οργανώστε μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν οι Αθηναίοι και οι Λακεδαιμόνιοι κατά τη διάρκεια της μάχης. Ποιες ήταν οι επιτυχίες και τα λάθη τους; Λάβετε υπόψη σας και το παράλληλο κείμενο.

Λεξιλογική άσκηση

- Σε ποιες λέξεις του κειμένου αναγνωρίζετε τις παρακάτω σύγχρονες ελληνικές λέξεις;

- ναυτιλία
- ηγέτης
- μαχητής
- χειμώνας
- πλοηγός

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να γράψετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού στα παρακάτω ουσιαστικά.

- τὸν πολίτην
- τοῦ νεανίου
- (ῶ) πελτασταὶ
- τοὺς δεσμώτας
- τῶν μηνυτῶν

2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

2.1 «ἐγὼ δ' ἦν μὴ καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἶπω καὶ τῆς τῆς ἑαυτοῦ καὶ τοῦ χρόνου»

- α)** δόξα **β)** δόξας
γ) δόξη **δ)** δόξης

2.2 «μάλιστα μὲν ἵνα προὔργου τι γένηται καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς κοινῇ τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν»

- α)** φιλονικίαν **β)** φιλονικία
γ) φιλονικίας **δ)** φιλονικία

2.3 «καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν τοῖς ὑπὲρ τοὺς ιδιώτας ἔχουσι καὶ λίαν ἀπηκριβωμένοις»

- α)** λόγον **β)** λόγων
γ) λόγοις **δ)** λόγοι

2.4 «...ἀλλὰ δυσχερανοῦντας καὶ ζητήσοντας ἰδεῖν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς, οἷον παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὐρήσουσιν»

- α)** λόγος **β)** λόγων
γ) λόγοις **δ)** λόγοι

2.5 «...καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν ὥστε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν πεπονημένους πρὸς τοὺς τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων σκοποῦσιν»

- α)** ἀγῶνα **β)** ἀγῶνας
γ) ἀγῶνες **δ)** ἀγῶνος

2.6 «τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα καὶ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα τηλικαῦθ' ἡμῖν τὸ ἐστίν»

- α)** μέγεθος **β)** μεγέθη
γ) μεγέθει **δ)** μεγέθους

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να βρεθούν τα υποκείμενα των ρημάτων στις ακόλουθες προτάσεις και να δηλωθεί η μορφή τους.

α) Θεοὺς ἀναγκάσαι οὐδὲ γ' εἷς δύναίτο ἄν.

.....

β) Ταῦτα ξύμπαντα ἐγένετο ἐν ἔτεσι πενήκοντα.

.....

γ) Οἷτινες τὰ πάθη μὴ κολάζουσι, κολάζονται.

δ) Οὕτω καὶ τὸ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει.

ε) Οἱ δὲ ἀμφὶ Κῦρον εὐθὺς ἐδίωκον τοὺς Ἀργεῖους.

στ) Τὸ ὑγιαίνειν ἄριστόν ἐστιν.

ζ) Ἐπιόντων τῶν Περσῶν, Λακεδαιμόνιοι ἐβούλοντο τειχίσαι τὸν Ἴσθμόν.

η) Ὁ ἄρχων οἶδε ὅτι οὐ λανθάνει ὅ,τι ἂν ποιῇ.

θ) Οἱ φεύγοντες ἐπορεύοντο εἰς Λακεδαίμονα.

ι) Ἦδη ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν.

2. Να υπογραμμίσετε τα κατηγορούμενα.

α) Ὁ χρηστός ἀνὴρ εὐδαίμων ἐστί.

β) Ὁ ἐχθρὸς χαλεπῶς φίλος γίνεταί.

γ) Τύραννος ὁ ἔρωσ λέγεταί.

δ) Κούναξα ὠνομάζετο τὸ χωρίον.

ε) Τοῦτο βέλτιστον ὑπάρχει.

**Μόλις ολοκληρώσατε την επεξεργασία της 1ης Ενότητας του κειμένου!
Ποιες σκέψεις σας δημιουργούνται από τη μελέτη σας ως τώρα;**

Η εμφάνιση του Αλκιβιάδη κάνει την πλάστιγγα να γείρει προς το μέρος των Αθηναίων. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι στο πλευρό των Λακεδαιμονίων βρίσκονται οι Πέρσες...

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιος έσπευσε να βοηθήσει τον Δωριέα, όταν του επιτέθηκε ο αθηναϊκός στόλος; Ποιος ήταν ο ρόλος του Αλκιβιάδη στην έκβαση της μάχης;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Σε ποια θεότητα θυσίαζε ο Μίνδαρος στο Ίλιον;
 - α) Στον Απόλλωνα
 - β) Στην Αθηνά
 - γ) Στον Δία
 - δ) Στην Ήρα
 - 2.2 Πού έγινε η ναυμαχία που περιγράφει το κείμενο;
 - α) Κοντά στο Ίλιον
 - β) Κοντά στην Άβυδο
 - γ) Κοντά στη Σπάρτη
 - δ) Γύρω από την Αθήνα
 - 2.3 Ποιος είναι ο σκοπός του Μίνδαρου για το κατέβασμα των τριήρων στη θάλασσα;
 - α) Να επιτεθεί στους Αθηναίους
 - β) Να φύγει από το Ίλιον
 - γ) Να αναλάβει τα πλοία
 - δ) Να προσκυνήσει την Αθηνά
 - 2.4 Τι έκανε ο Φαρνάβαζος για να βοηθήσει τους Πελοποννήσιους;
 - α) Παρέδωσε την πόλη
 - β) Αποχώρησε από τη μάχη
 - γ) Πολέμησε στη θάλασσα με το άλογό του
 - δ) Έστειλε ενισχύσεις από την ξηρά

2.5 Ποιο αποτέλεσμα είχε η ναυμαχία κοντά στην Άβυδο;

- α) Νίκη των Αθηναίων
- β) Νίκη των Πελοποννησίων
- γ) Δεν υπερίσχυσε κανείς
- δ) Καταστροφή των δύο στόλων

Δραστηριότητες

1. Ποια καινούργια πρόσωπα εμφανίζονται στο απόσπασμα;
2. Συζητήστε τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ της ναυμαχίας της Αβύδου και της ναυμαχίας στο Κυνός Σήμα (βλ. παράλληλο κείμενο).

Λεξιλογική άσκηση

■ Σε ποιες λέξεις του κειμένου αναγνωρίζετε τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

- θυσία
- ρυμουλκό
- δειλινό
- πεζοπορία
- οπτικός

Ασκήσεις γραμματικής

■ Να βρείτε όλα τα ουσιαστικά β' κλίσης του παρακάτω αποσπάσματος και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Ἡμεῖς μὲν γὰρ φυλάττομεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμοι ἐπιορκούσι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λύουσι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶν οἱ θεοί, ἡμῖν δὲ σύμμαχοι, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σώζειν, ὅταν βούλωνται.

Ξενοφώντας, Κύρου Ἀνάβασις 3.2.10-11

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

2.1 «ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν γεγόναμεν, οὕτως ἂν κάλλιστ' ἐξετάσαιμεν»

- α) αἰτία β) αἰτίας
γ) αἰτίαν δ) αἰτίαις

2.2 «καὶ ταύτης τῆς δυνάμεως οὐδὲν οὔτε ταῖς ἐμπειρίαις οὔτε τῇ φύσει τῇ τοῦ μεταδιδόασιν»

- α) μαθητῆ β) μαθητοῦ
γ) μαθητᾶς δ) μαθητῶν

2.3 «τοῦτο μὲν γὰρ εἰ δεῖ τούτους ἐφ' ἐκάστω τιμᾶσθαι τῶν, τοὺς ἐμπειροτάτους ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας»

- α) ἔργων β) ἔργοις
γ) ἔργου δ) ἐργάσιμον

2.4 «διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ γέγονεν»

- α) λόγος β) λόγου
γ) λογοῦ δ) λόγων

2.5 «μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ καλέσαι προσήκει»

- α) μητέρα β) μητρός
γ) μητρί δ) μητρῷ

2.6 «ἀπαντήσαντες γὰρ τινές μοι τῶν ἐπιτηδείων ἔλεγον ὡς ἐν τῷ Λυκείῳ συγκαθεζόμενοι τρεῖς ἢ τέτταρες τῶν ἀγελαίων σοφιστῶν καὶ φασκόντων εἰδέναι»

- α) πάντα β) παντός
γ) παντὶ δ) παντῶν

Άσκηση συντακτικού

■ Να βρεθεί το υποκείμενο των μετοχών.

- Ῥηθέντων τούτων ἐν τῷ δήμῳ ψήφισμα ἔγραψεν ὁ Φιλοκράτης.
- Τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς.
- Ἐπεμψαν εἰς τὰς πόλεις πρέσβεις ἀγγέλλοντας τὴν τοῦ Πλημμυρίου ἄλωσιν.
- Κῆρυξ εὔρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους.
- Ἄμα ταῦτα εἰπὼν, ἀνέστη.

Από πού «ξεφύτρωσαν» πάλι αυτοί οι Πέρσες;

Αλκιβιάδης: η «κινηματογραφική» επιστροφή στην πατρίδα!

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιες ήταν οι πρώτες ενέργειες του Αλκιβιάδη μετά την εκλογή του ως στρατηγού; Ποια η άποψη των Αθηναίων για το πρόσωπό του;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Από πού αναχώρησε ο Αλκιβιάδης με τα χρήματα;
 - α) Από την Πάρο
 - β) Από τη Σάμο
 - γ) Από το Γύθειο
 - δ) Από την Αθήνα
 - 2.2 Για ποιον λόγο ο Αλκιβιάδης πήγε στο Γύθειο;
 - α) Για να συλλέξει περισσότερα χρήματα
 - β) Για να κατασκευάσει τριήρεις
 - γ) Για κατασκοπεία των τριήρων που κατασκευάζονταν από τους Λακεδαιμόνιους
 - δ) Για να γιορτάσει τα Πλυντήρια
 - 2.3 Ποια ήταν η αντίδραση της πόλης στην επιστροφή του Αλκιβιάδη;
 - α) Τον είδε με κακό μάτι
 - β) Τον εξέλεξε στρατηγό
 - γ) Τον απέρριψε
 - δ) Τον αγνόησε
 - 2.4 Τι γιορταζόταν τη μέρα όπου ο Αλκιβιάδης επέστρεψε στην Αθήνα;
 - α) Τα Πλυντήρια
 - β) Τα Ελευσίνια
 - γ) Η Ημέρα της Νίκης
 - δ) Τα Διονύσια

- 2.5** Πώς αντιδρούσε ο κόσμος στην επιστροφή του Αλκιβιάδη;
- α)** Με αδιαφορία
 - β)** Με ενθουσιασμό και θαυμασμό
 - γ)** Με θυμό και απογοήτευση
 - δ)** Με φόβο και ανησυχία
- 2.6** Ποια ήταν η γενική αίσθηση των πολιτών για τον Αλκιβιάδη κατά την επιστροφή του;
- α)** Τον θεωρούσαν τον χειρότερο πολίτη
 - β)** Πίστευαν ότι είχε εξοριστεί άδικα
 - γ)** Τον θεωρούσαν εχθρό της πόλης
 - δ)** Τον είχαν ξεχάσει
- 2.7** Για ποιον λόγο οι εχθροί του Αλκιβιάδη κατάφεραν να τον στερήσουν από την πατρίδα του;
- α)** Επειδή έκλεψε χρήματα
 - β)** Επειδή βεβήλωσε τα μυστήρια
 - γ)** Επειδή απέτυχε στην κατασκοπεία
 - δ)** Επειδή δεν επέστρεψε τα χρήματα
- 2.8** Ποια ήταν η κατάσταση του Αλκιβιάδη μετά την εξορία του;
- α)** Έγινε πλούσιος και επιτυχημένος
 - β)** Βρέθηκε σε δύσκολη θέση υπηρετώντας τους εχθρούς του
 - γ)** Απολάμβανε τη ζωή στο εξωτερικό
 - δ)** Έγινε στρατηγός σε άλλη πόλη

Θα επιβεβαιωθεί άραγε ο κακός οιωνός της επιστροφής του Αλκιβιάδη ανήμερα των «Πλυντηρίων»;

Αττική υδρία, περ. 490 π.Χ. που απεικονίζει τον Τριπτόλεμο, μυθικό πρίγκιπα της Ελευσίνας, Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης

*Το να μην εμπιστεύεσαι τους εχθρούς σου
δεν θα σου προκαλέσει κανένα πρόβλημα.*

Μένανδρος, κωμικός ποιητής, 4ος αιώνας π.Χ.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Για ποιον/ποιους λόγο/ους ήταν επιφυλακτικός ο Αλκιβιάδης κατά την επιστροφή του στο λιμάνι του Πειραιά; Είναι η πρώτη φορά που του δίνεται η ευκαιρία επανόδου στην Αθήνα;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Γιατί ο Αλκιβιάδης δίστασε να αποβιβαστεί αμέσως μόλις έφτασε στην Ξηρά;
 - α) Επειδή δεν ήταν σίγουρος για την τοποθεσία του
 - β) Επειδή φοβόταν τους εχθρούς του
 - γ) Επειδή περίμενε ενισχύσεις
 - δ) Επειδή δεν βρήκε τους συμμάχους του
 - 2.2 Ποιον αναγνώρισε ο Αλκιβιάδης από το κατάστρωμα;
 - α) Τον Πεισιάνακτο
 - β) Τον Ευρυπτόλεμο
 - γ) Έναν άγνωστο στρατιώτη
 - δ) Τον ίδιο του τον εαυτό
 - 2.3 Πώς αντέδρασε ο Αλκιβιάδης, όταν είδε τους δικούς του ανθρώπους και τους φίλους τους;
 - α) Έμεινε στο πλοίο
 - β) Αποβιβάστηκε και ανέβηκε στην πόλη
 - γ) Έστειλε κάποιον άλλον να τους μιλήσει
 - δ) Αποφάσισε να φύγει

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να μεταφέρετε τους παρακάτω τύπους στον άλλο αριθμό:

- τοῦ σοφοῦ
- (ῶ) δίκαιε
- τὸν τίμιον
- τοὺς πιστοὺς
- ταῖς ψυχραῖς
- τὸ δίκαιον
- τοῖς ἐντίμοις

2. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο των επιθέτων που είναι σε παρένθεση.

- α)** Ἄλλ' οὐ Λακεδαιμόνιοι, καλὸν δ' ἐστὶ καὶ τὰς (ξενικός) ἀρετὰς μιμεῖσθαι.
- β)** σώματος δὲ ἀρετὴ ὑγεία, αὕτη δὲ οὕτως ὥστε (ἄνοσος) εἶναι χρωμένους τοῖς σώμασιν·
- γ)** (ἀγωνιστικός) δὲ σώματος ἀρετὴ σύγκειται ἐκ μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους.
- δ)** ἀλλ' οὐδὲν ἢ ἀκριβολογία (χρήσιμος) ἢ περὶ τούτων εἰς τὰ νῦν.
- ε)** ὁ γὰρ τὰ (φοβερός) ἀδικῶν καὶ τὰ (ἐπιζήμιος) καὶ τὰ (ἀζήμιος) ἀδικήσειεν ἄν.
- στ)** Δῆμος γὰρ ὁ Πυριλάμπους, τριηραρχῶν εἰς Κύπρον, ἐδεήθη μου προσελθεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι ἔλαβε <μὲν> σύμβολον παρὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου φιάλην (χρυσοῦς).
- ζ)** Ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις (ἰσχυρός) ἐστὶ.

3. Να τρέψετε τους κλιτούς όρους των παρακάτω προτάσεων στον αντίθετο αριθμό.

- α)** Οἱ μῦθοι λέγουσιν ὅτι οἱ θεοὶ τοὺς κακοὺς ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις κολάζουσιν.
.....
- β)** Ὁ θεατὴς ἐν τῷ γυμνασίῳ τὸν νικητὴν θαυμάζει.
.....
- γ)** Εὐχάριστοί εἰσιν αἱ κτήσεις πιστῶν φίλων.
.....
- δ)** Οἱ στρατηγοὶ τὰς τάξεις τῶν ἰππέων ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς φέρουσι.
.....
- ε)** Πείθεσθε, ὦ παῖδες, τοῖς γονεῦσι.
.....

στ) Ὁ γενναῖος ὀπλίτης ἀμύνεται ἐν τῇ ἀκροπόλει.

ζ) Ἴσθι οὖν φιλαλήθης.

η) Ὡ βασιλεῦ, ἐμοὶ λέγε τὴν ἀγγελίαν.

θ) Λελυκότες ἔστε τοὺς αἰχμαλώτους.

ι) Ὁ υἱὸς πεῖθεται τῷ ἀγαθῷ πατρί.

Άσκηση συντακτικού

- Να βρείτε τα αντικείμενα και τα κατηγορούμενά τους στις παρακάτω προτάσεις και να τις μεταφράσετε.

1. Ἔκριναν αὐτὸν φιλομαδέστατον.

2. Ὁ δῆμος εἴλετο Μιλτιάδην στρατηγόν.

3. Ἀρταξέρξης Τισσαφέρνην σατράπην ἐποίησε.

4. Πάντων δεσπότην αὐτὸν ἐποίησε.

5. Τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν καλῶ.

**Αλκιβιάδης: προδότης ή η μεγαλύτερη ελπίδα της Αθήνας
για τη νίκη; Ἡ μήπως και τα δύο;**

Δίχως να χάσει χρόνο, ο Αλκιβιάδης «πιάνει δουλειά» αμέσως μετά την εκλογή του. Επόμενος στόχος... η Άνδρος.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιες αποφάσεις ελήφθησαν στη Συνέλευση των Αθηναίων; Πώς οργανώθηκε το νέο εκστρατευτικό σώμα από τον Αλκιβιάδη;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Πού απολογήθηκε ο Αλκιβιάδης, λέγοντας ότι δεν έχει ασεβήσει;
 - α) Στην αγορά
 - β) Στη βουλή και την εκκλησία
 - γ) Στο στρατόπεδο
 - δ) Στον Άρειο Πάγο
 - 2.2 Ποια ήταν η αντίδραση των ακροατών στην απολογία του Αλκιβιάδη;
 - α) Όλοι του αντέλεξαν
 - β) Κανείς δεν του αντέλεγε
 - γ) Μόνο οι φίλοι του τον υποστήριξαν
 - δ) Τον έδιωξαν από την πόλη
 - 2.3 Τι έγινε μετά την απολογία του Αλκιβιάδη;
 - α) Εξορίστηκε από την πόλη
 - β) Εκλέχτηκε αρχηγός με απόλυτη εξουσία
 - γ) Στέφθηκε βασιλιάς της Αθήνας
 - δ) Αποφυλακίστηκε χωρίς περαιτέρω τιμωρία
 - 2.4 Ποια αλλαγή έκανε ο Αλκιβιάδης στη διεξαγωγή των μυστηρίων;
 - α) Από τη θάλασσα στη στεριά
 - β) Από τη στεριά στη θάλασσα
 - γ) Από την Αθήνα στην Ελευσίνα
 - δ) Από την Ελευσίνα στην Αθήνα

3. Συμπληρώστε τα κενά.

- α) Όταν ο Αλκιβιάδης στη Βουλή, αρνήθηκε ότι είχε
- β) Αφού αθώθηκε, εξελέγη παμψηφεί
- γ) Ο στρατός που συγκέντρωσε ο Αλκιβιάδης αποτελούνταν από πεζούς και οπλίτες, ιππείς, και εκατό
- δ) Μαζί με τον Αλκιβιάδη στάλθηκαν ο και ο ο , οι οποίοι είχαν εκλεγεί στρατηγοί για την επίγεια εκστρατεία.

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον σωστό τύπο του επιθέτου που βρίσκεται στην παρένθεση.

- α) Καὶ οὐ (κακοήθης) ἀλλ' (εὐήθης) διὰ τὸ μήπω τεθεωρηκέναί πολλαὺς πονηρίας, καὶ εὐπίστοι διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἐξηπατῆσθαι, καὶ εὐέλπιδές εἰσι.
- β) Εἰ γὰρ οἱ μὲν (βραδύς) οἱ δὲ (ταχύς), οὐδὲν διὰ τοῦτο δεῖ τοὺς μὲν πλεῖον τοὺς δ' ἔλαττον ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἢ τούτων διαφορὰ λαμβάνει τὴν τιμὴν.
- γ) Λίαν (βαδύς) τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν.
- δ) Τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς (ταχύς) ἢ μεταβολὴ καὶ ἐρωτικοὶ δ' οἱ νέοι·
- ε) Καὶ γὰρ ὄραν στυγνὸς ἦν καὶ τῆ φωνῆ (τραχύς), ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῆ ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε.
- στ) Οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (εὐδαίμων) ἔξεστι γενέσθαι.
- ζ) Καὶ τοὺς (σώφρων), ὅτι οὐκ ἄδικοι καὶ τοὺς (ἀπράγμων) διὰ τὸ αὐτό.

2. Να γράψετε τους παρακάτω τύπους στον άλλο αριθμό.

- τοῦ εὐδέος
- ταῖς ἀδάκρουσι
- τῶν διπελέκεων
- τῆ πάση
- τὰ ἡμίσεια
- τοὺς ἰχθυόεντας
- τὴν ἐκοῦσαν

- τοῖς εὐέλπισι
- τὰς ἐλεήμονας
- τὸν εὐήθη

Άσκηση συντακτικού

■ Στις παρακάτω περιόδους να υπογραμμίσετε τους επιθετικούς και κατηγορηματικούς προσδιορισμούς:

1. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐνομοθέτησαν περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων.

.....

2. Εὐκλεεῖς ἐγένοντο πᾶσαι αἱ πόλεις.

.....

3. Τὰς ἡδονὰς ἐθήρευε τὰς μετὰ δόξης.

.....

4. Κῦρος ἔστησε τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης.

.....

5. Δι' ἐσχάτου τοῦ πεδίου ἐπορεύοντο.

.....

6. Πᾶς ἐλεύθερος ἀνὴρ ἐνὶ δοῦλός ἐστι, τῷ νόμῳ.

.....

7. Πεντήκοντα δραχμὰς αὐτοῖς ἐδίδου.

.....

8. Πρεσβύτης ἀνὴρ.

.....

9. Ἄνδρες δικασταί.

.....

10. Τὸ Θριάσιον πεδίων.

.....

Ο Θηραμένης εναντίον
των στρατηγών των Αργινουσών

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιο συμβάν «στιγμάτισε» τη νίκη των Αθηναίων στις Αργινούσες; Σε ποιες άμεσες ενέργειες προέβησαν οι Αθηναίοι;
2. Πώς κρίνετε την επιλογή των Αθηναίων στρατηγών να κατηγορήσουν τον Θηραμένη και τον Θρασύβουλο για το συγκεκριμένο συμβάν; Πώς επηρέασε η γιορτή των «Απατουρίων» τη λήψη της απόφασης;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Ποιοι στρατηγοί δεν επέστρεψαν στην Αθήνα μετά τη ναυμαχία;
 - α) Κόνων και Φιλοκλής
 - β) Πρωτόμαχος και Αριστογένης
 - γ) Περικλής και Διομέδων
 - δ) Λύσιος και Θράσυλλος
 - 3.2 Γιατί κατηγορήθηκε ο Ερασινίδης στο δικαστήριο;
 - α) Για την αποτυχία της ναυμαχίας
 - β) Για την κλοπή χρημάτων από τον Ελλήσποντο
 - γ) Για την αποτυχία να σώσει τους ναυαγούς
 - δ) Για την προδοσία εναντίον της πόλης
 - 3.3 Ποιος ήταν ο ηγέτης που κατηγορήσε τον Ερασινίδα;
 - α) Θηραμένης
 - β) Καλλίξενος
 - γ) Αρχέδημος
 - δ) Τιμοκράτης

- 3.4** Τι αποφάσισε η βουλή για τους στρατηγούς μετά τις κατηγορίες του Θηραμένη και των άλλων;
- α)** Να τους απολύσει από τις υπηρεσίες τους
 - β)** Να τους συλλάβει
 - γ)** Να τους εξορίσει
 - δ)** Να τους απαλλάξει από κάθε κατηγορία
- 3.5** Ποια ενέργεια έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια των Απατουρίων;
- α)** Η εκλογή νέων στρατηγών
 - β)** Η απόφαση για την εξορία του Ερασινίδα
 - γ)** Η προετοιμασία ανθρώπων με μαύρα ρούχα για να επηρεάσουν την εκκλησία
 - δ)** Η επίσημη ανακοίνωση του πολέμου
- 3.6** Τι πρότεινε ο Καλλίξενος στη βουλή;
- α)** Να πραγματοποιηθούν νέες εκλογές
 - β)** Να εξοριστούν όλοι οι στρατηγοί
 - γ)** Να κατηγορηθούν οι στρατηγοί για την αποτυχία τους
 - δ)** Να αυξηθούν οι φόροι για τη στρατιωτική χρηματοδότηση
- 3.7** Ποιος στρατηγός δεν σταμάτησε τις δραστηριότητές του παρά τις αλλαγές στην αθηναϊκή ηγεσία;
- α)** Κόνων
 - β)** Φιλοκλής
 - γ)** Αδείμαντος
 - δ)** Περικλής

Δραστηριότητες

- 1.** Οργανώστε μια συζήτηση με βάση τις αποφάσεις των στρατηγών και την αντιμετώπιση του Ερασινίδα. Συζητήστε τις ηθικές διαστάσεις της ευθύνης στο πεδίο της μάχης και τη διαχείριση των στρατιωτικών πόρων.
- 2.** Προσομοίωσε μια δίκη, όπου εσύ και οι συμμαθήτριες/συμμαθητές σου θα υποδυθείτε τους στρατηγούς, το δικαστήριο, και τους κατηγορούμενους. Τι συζητήσεις και αποφάσεις έλαβαν χώρα στην Αθηναϊκή Δημοκρατία;
- 3.** Πώς θα κάνετε μια οπτική απεικόνιση αυτής της δίκης σε πληροφοριακό γράφημα; Ποιες πληροφορίες σας δίνει το κείμενο; Ποιες σας λείπουν;
- 4.** Μελετήστε τους ρητορικούς τρόπους (επιχειρηματολογία, επίκληση στο συναίσθημα, αναφορά στους νόμους) που μετέρχονται τόσο οι κατηγορούμενοι στρατηγοί όσο και ο Σωκράτης (βλ. παράλληλο κείμενο).

Είναι η υπακοή στους άγραφους νόμους πιο σημαντική από την εξασφάλιση της νίκης;

Ο Ξενοφώντας παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο τη μεταβολή της τύχης των στρατηγών. Από την «Κόλαση» στον «Παράδεισο» και τούμπαλιν...

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιος ήταν ο ρόλος των δημαγωγών στη γιορτή των «Απατουριών»; Τι προτάθηκε από αυτούς, πώς αντέδρασε η Βουλή;
2. Ποια πρόταση επικράτησε τελικά και πώς αντέδρασε ο Σωκράτης σε αυτήν;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Ποια ήταν η πρόταση του Καλλιξένου για τη δίκη των στρατηγών;
 - α) Να δικαστούν αμέσως χωρίς διαδικασία
 - β) Να διαψηφίσουν οι Αθηναίοι κατά φυλάς με δύο υδρίες
 - γ) Να αποφασίσει μόνο η βουλή
 - δ) Να αθωωθούν χωρίς ψηφοφορία
 - 3.2 Τι προέβλεπε η πρόταση σε περίπτωση καταδίκης των στρατηγών;
 - α) Εξορία
 - β) Φυλάκιση
 - γ) Θάνατος και κατάσχεση των περιουσιών τους
 - δ) Πρόστιμο
 - 3.3 Ποιος υποστήριξε ότι σώθηκε, επειδή οι στρατηγοί δεν έσωσαν τους καλύτερους πολίτες;
 - α) Ένας πολίτης που σώθηκε σε βαρέλι για αλεύρι
 - β) Ο Καλλίξενος
 - γ) Ο Λυκίσκος
 - δ) Ο Σωκράτης

3.4 Ποια ήταν η αντίδραση του δήμου στην πρόταση του Καλλιξένου;

- α)** Ενθουσιασμός
- β)** Ομόφωνη αποδοχή
- γ)** Διχασμός
- δ)** Έντονες διαμαρτυρίες

3.5 Ποιος αρνήθηκε να ακολουθήσει την πρόταση παρά την πίεση;

- α)** Καλλίξενος
- β)** Ευρυπτόλεμος
- γ)** Σωκράτης
- δ)** Λυκίσκος

4. Συμπληρώστε τα κενά.

- α)** Η Βουλή εισηγήθηκε την τιμωρία με, αν οι στρατηγοί κρίνονταν ένοχοι. Η πρόταση ήταν του
- β)** Παρουσιάστηκε στη Συνέλευση κάποιος που είχε σωθεί πάνω σε ένα βαρέλι και υποστήριξε ότι οι μελλοθάνατοι ήθελαν την των στρατηγών.
- γ)** Ο και ο μήνυσαν τον Καλλίξενο για παράνομη πρόταση.
- δ)** Μερικοί από τον λαό τούς, αλλά οι πιο πολλοί φώναξαν ότι είναι ανήκουστο να μην αφήνουν τον λαό να κάνει ό,τι θέλει.
- ε)** Πάνω σ' αυτό πρότεινε ο Λυκίσκος να κι οι μηνυτές στην ίδια ψηφοφορία με τους στρατηγούς αν δεν αποσύρουν τη μήνυση, και μπροστά στις φωνές επιδοκίμασias του όχλου εκείνοι τις μηνύσεις.
- στ)** Μερικοί από τους πρυτάνεις σε παράνομη ψηφοφορία, και πάλι ανέβηκε στο βήμα ο Καλλίξενος και τους κατηγορήσε με τον ίδιο τρόπο, κι ο κόσμος φώναξε να όσοι αρνούνται.
- ζ)** Τότε οι πρυτάνεις να γίνει η ψηφοφορία, επειδή

Η οργή και η θλίψη του λαού γίνονται συχνά αντικείμενο εκμετάλλευσης από δημαγωγούς.

*Η ώρα της τελευταίας «πράξης» του πολέμου έφτασε...
Μεγάλος νικητής: η Σπάρτη!*

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια στρατηγική θεώρησαν αποτελεσματικότερη ο Λύσανδρος και ο Αλκιβιάδης σε ό,τι αφορά τη στρατοπέδευση των δύο στρατευμάτων και γιατί;
2. Πώς κρίνετε την τακτική του Λυσάνδρου να αιφνιδιάσει τον αθηναϊκό στόλο;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Τι έκανε ο Λύσανδρος την επόμενη νύχτα;
 - α) Ενημέρωσε τους Αθηναίους για τα σχέδιά του
 - β) Έδωσε εντολή για επίθεση στους Αθηναίους
 - γ) Σήμανε την έναρξη της ναυμαχίας
 - δ) Παρέταξε τα πλοία για ναυμαχία και έδωσε εντολή να μην κινηθεί κανείς από τη θέση του.
 - 3.2 Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι;
 - α) Παρέταξαν τον στόλο τους για ναυμαχία
 - β) Απέπλευσαν προς τους Αιγός ποταμούς
 - γ) Προσπάθησαν να διαπραγματευτούν με τον Λύσανδρο
 - δ) Τα Α και Β
 - 3.3 Τι συμβουλή έδωσε ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους;
 - α) Να παραμείνουν στην αρχική τους θέση
 - β) Να μετακινηθούν και να αγκυροβολήσουν κοντά στην πόλη Σηστό
 - γ) Να επιτεθούν αμέσως στον στόλο του Λυσάνδρου
 - δ) Να επιστρέψουν στην Αθήνα

3.4 Ποια ήταν η απάντηση των Αθηναίων στρατηγών στη συμβουλή του Αλκιβιάδη;

- α) Τον απομάκρυναν λέγοντας ότι εκείνοι είναι οι στρατηγοί τώρα
- β) Τον προσέλαβαν ως σύμβουλο
- γ) Τον συνέλαβαν για προδοσία
- δ) Ακολούθησαν τη συμβουλή του αμέσως

3.5 Ποια εντολή έδωσε ο Λύσανδρος στα πιο γρήγορα πλοία του;

- α) Να επιτεθούν στους Αθηναίους αμέσως
- β) Να ακολουθήσουν τους Αθηναίους και να επιστρέψουν για να τον ενημερώσουν σχετικά με τις κινήσεις τους
- γ) Να καταλάβουν την περιοχή
- δ) Να προσπαθήσουν να διαπραγματευτούν με τους Αθηναίους

Δραστηριότητα

Οργανώστε συζήτηση σχετικά με τις ηγετικές ικανότητες του Λυσάνδρου, του Αλκιβιάδη και των Αθηναίων στρατηγών, εστιάζοντας στις στρατηγικές τους επιλογές και τις αποφάσεις.

Από «ήγεμών - αυτοκράτωρ» ο Αλκιβιάδης,
εξόριστος στη Σηστό και αντιμέτωπος με την πλήρη απαξίωση.

Κυριακή υδρία, περ. μέσα 7ου αι. π.Χ.
που απεικονίζει πλοίο, Μητροπολιτικό Μουσείο
της Νέας Υόρκης

Η Πάραλος επιστρέφει για να αναγγείλει την ήττα στους Αιγός ποταμούς. Ο φόβος για το -δυσσίωνο- μέλλον είναι διάχυτος στην Αθήνα.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι μόλις έφτασε η Πάραλος στο λιμάνι του Πειραιά; Θεωρείτε δικαιολογημένο τον πανικό που κατέκλυσε τον αθηναϊκό λαό μετά την ήττα στους Αιγός ποταμούς, και γιατί;
2. Πώς εμφανίστηκαν οι έμφυτες δημοκρατικές αξίες των Αθηναίων την επόμενη μέρα;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Ποιος ήταν ο λόγος που κανείς δεν κοιμήθηκε εκείνη τη νύχτα;
 - α) Η χαρά για τη νίκη σε μια μάχη
 - β) Ο φόβος επικείμενης επίθεσης
 - γ) Η θλίψη για τους νεκρούς και η ανησυχία για τον εαυτό τους
 - δ) Η προετοιμασία για μια γιορτή
 - 3.2 Ποιες πόλεις αναφέρονται ως παραδείγματα από το παρελθόν;
 - α) Μηλίοι, Λακεδαιμόνιοι, Ιστιαεείς, Σκιωναίοι
 - β) Μηλίοι, άποικοι των Λακεδαιμονίων, Ιστιαεείς, Σκιωναίοι, Τορωναίοι, Αιγινήτες
 - γ) Αθηναίοι, Σπαρτιάτες, Κορίνθιοι, Μυκηναίοι
 - δ) Πλαταιείς, Θηβαίοι, Κυθήριοι, Κρήτες
 - 3.3 Τι αποφάσισαν να κάνουν οι πολίτες την επόμενη μέρα;
 - α) Να αποχωρήσουν από την πόλη
 - β) Να κατασκευάσουν νέα πλοία
 - γ) Να κλείσουν όλα τα λιμάνια εκτός από ένα και να προετοιμαστούν για πολιορκία
 - δ) Να στείλουν αποστολή ειρήνης στους εχθρούς τους

Δραστηριότητες

1. Σχεδιάστε ένα σχέδιο αντίδρασης σε μια παρόμοια κρίση, βασιζόμενοι στις πληροφορίες του κειμένου.
2. Κάντε μια αναπαράσταση της συνέλευσης των αρχαίων Αθηναίων πολιτών και αποφασίστε πώς θα προετοιμάσουν την πόλη για την πολιορκία, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμένους πόρους και τις στρατηγικές απειλές.
3. Συζητήστε την ηθική διάσταση του «Νόμου του ισχυρότερου» όπως αυτός παρουσιάζεται στο παράλληλο κείμενο.

Λεξιλογική άσκηση

■ Ποιες λέξεις του κειμένου αναγνωρίζετε στις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής;

- τροπή
- εμπιστεύομαι
- παραγγελία
- κλήση
- κράτος
- πένθος

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση των παρακάτω τύπων.

- α) ἦς
- β) ἄπεστε
- γ) ἔσονται
- δ) περιέσται

2. Να μελετήσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, να υπογραμμίσετε το ρήμα της καθεμιάς και να προσπαθήσετε να τις αποδώσετε στα νέα ελληνικά.

α) Ἐγώ, ὦ θεοί, δύσμορφος εἶην μᾶλλον ἢ κακός.

.....

β) Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον.

.....

γ) Γένοιο τοῦ πατρὸς εὐτυχέστερος.

.....

δ) Εἴητε, ὦ στρατιῶται, μνήμονες τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς.

.....

Άσκηση συντακτικού

■ Να βρεθεί το είδος των εμπρόθετων προσδιορισμών (κυκλώστε τις σωστές απαντήσεις).

1. Οἱ Ἕλληνες σὺν γέλῳτι ἐπὶ τὰς σκηναὺς ἦλθον.
α) τόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
2. Πλοῦτον ἐκτήσω σὺν αἰχμῇ.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
3. Ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες ἀξιοῦσι.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αλληλοπάθεια
4. Ἐν πολλῇ δὴ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
5. Εἰκός σε εἰς πάντα πρῶτον εἶναι.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
6. Πάντες οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τρόπῳ κινούμενοι.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
7. Ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι ἦσαν.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
8. Καὶ κατὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν τοιαῦτα εὐρήσομεν.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
9. Ἀθηναῖοι ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά
10. Τὰ πρότερον πραχθέντα ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστολαῖς ἴστε.
α) τρόπο, β) μέσο ἢ ὄργανο, γ) συμφωνία, δ) κατάσταση, ε) αναφορά

Ο Θηραμένης εκμεταλλεύεται την εξαθλίωση των συμπολιτών του για να παρουσιαστεί ως σωτήρας.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Γιατί ο Θηραμένης αυτοπροτάθηκε να συναντήσει τον Λύσανδρο; Πώς κρίνετε τη στάση του;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Γιατί πρότεινε ο Θηραμένης να πάει κοντά στον Λύσανδρο;
 - α) Για να διαπραγματευτεί την παράδοση της πόλης
 - β) Για να μάθει αν οι Λακεδαιμόνιοι επιθυμούν να καταλάβουν την πόλη
 - γ) Για να προτείνει συμμαχία μεταξύ Αθηναίων και Λακεδαιμονίων
 - δ) Για να εξασφαλίσει προμήθειες σίτου για την πόλη
 - 2.2 Πόσο χρόνο παρέμεινε ο Θηραμένης κοντά στον Λύσανδρο;
 - α) Τρεις μήνες και περισσότερο
 - β) Μόνο τρεις μήνες
 - γ) Δύο μήνες
 - δ) Έναν μήνα
 - 2.3 Ποια ήταν η απάντηση του Λύσανδρου στον Θηραμένη;
 - α) Τον κράτησε και στη συνέχεια τον έστειλε στη Λακεδαίμονα
 - β) Τον έστειλε αμέσως στη Λακεδαίμονα
 - γ) Τον απομάκρυνε χωρίς περαιτέρω διαπραγματεύσεις
 - δ) Αρνήθηκε να τον συναντήσει
 - 2.4 Ποιος ήταν ο ρόλος του Θηραμένη μετά την επιστροφή του;
 - α) Γενικός διοικητής των ενόπλων δυνάμεων
 - β) Πρεσβευτής με πλήρη εξουσία στη Λακεδαίμονα
 - γ) Δήμαρχος της Αθήνας
 - δ) Σύμβουλος πολέμου

Δραστηριότητες

1. Γράψτε ένα σύντομο δελτίο ειδήσεων με τα γεγονότα του κειμένου. Τι τίτλο θα του δίνετε;
2. Πόσο διαφέρει η εικόνα του Θηραμένη στο παράλληλο κείμενο από εκείνη που προβάλλει ο Ξενοφώντας;

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να σχηματιστούν οι τύποι που ζητούνται.

ἀλλάττω:	β' Ενικό Οριστικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής
πέμπω:	γ' Πληθυντικό Προστακτικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής
ἀποκρύπτω:	β' Ενικό Προστακτικής Αορίστου Μέσης Φωνής
ἐκλείπω:	γ' Ενικό Οριστικής Παρατατικού Μέσης Φωνής
συμπράττω:	β' Πληθυντικό Οριστικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής
συνταράσσω:	γ' Πληθυντικό Οριστικής Αορίστου Μέσης Φωνής
γράφω:	β' Ενικό Οριστικής Υπερσυντελικού Ενεργητικής Φωνής
βλάπτω:	γ' Ενικό Οριστικής Παρακειμένου Μέσης Φωνής
ἀδροίζω:	β' Πληθυντικό Ευκτικής Αορίστου Ενεργητικής Φωνής
αἰσθάνομαι:	γ' Πληθυντικό Οριστικής Παρατατικού Μέσης Φωνής

2. Συμπληρώστε τα κενά με τους κατάλληλους ρηματικούς τύπους, όπως ζητούνται στις παρενθέσεις.

- α)** Ἐὰν τὸν ἀγρὸν (σκάπτω, β' Πληθ. Υποτ. Αορ.), θησαυρὸν (εὐρίσκω, β' Πληθ. Οριστ. Μέλλ.).
- β)** Οὐ πάντα ἐλεύθεροι (εἰμί, γ' Πληθ. Οριστ. Ενεστ.) οἱ Ἕλληνας· (εἰμί, γ' Εν. Οριστ. Ενεστ.) γὰρ αὐτοῖς δεσπότης νόμος.
- γ)** Οἱ ἄφρονες, κὰν μὴ κακῶς (πράττω, γ' Πληθ. Υποτ. Ενεστ.), ταραττονται.
- δ)** Ἐκ τοῦ λιμένος πρὸς τὸ πέλαγος τὰ πλοῖα (ἀνάγονται, γ' Πληθ. Οριστ. Παρατ.)

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να χαρακτηρίσετε τη συντακτική θέση του απαρεμφάτου στα παρακάτω παραδείγματα.

α) Κροῖσος ἐνόμιζε ἑαυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον.

.....

β) Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

.....

γ) Τὸ κακῶς ποιεῖν ἐστὶ ἀδικεῖν.

.....

δ) Ἐπεδύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἰκανός.

.....

ε) Δημοσθένης μὲν ἦν δεινότατος λέγειν καὶ πολλάκις παρεῖχεν ἑαυτὸν συμβουλεύειν τοῖς Ἀθηναίοις.

.....

στ) Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκρούς.

.....

2. Στις επόμενες προτάσεις να βρείτε το είδος (ειδικό ή τελικό) και το υποκείμενο (ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία) των απαρεμφάτων.

α) Οἱ Πέρσαι ἠνάγκαζον τοὺς νέους μανθάνειν τοὺς νόμους.

.....

β) Ἄξιον ἦν τοῖς ζῶσιν πενθεῖν τοὺς τεθνεῶτας.

.....

γ) Οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν.

.....

δ) Ἐπιδυμεῖ γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν.

.....

ε) Ἀρχίδαμος ἔμελλε δηῶσειν τὴν γῆν.

.....

Πού μπορεί να φτάσει ο άνθρωπος για να ικανοποιήσει τις προσωπικές του φιλοδοξίες;

Ο Θηραμένης μεταβαίνει στη Σπάρτη για να πετύχει την καλύτερη δυνατή συμφωνία. Στο μεταξύ Θήβα και Κόρινθος ζητούν τον αφανισμό της Αθήνας.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Για ποιον λόγο η σύναψη ειρήνης αποτελούσε δύσκολο έργο για τους Αθηναίους; Πώς δικαιολογείται το μίσος των Κορινθίων και των Θηβαίων απέναντι στην Αθήνα;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Ποιον έστειλε ο Λύσανδρος στους εφόρους, για να ανακοινώσει την απόφασή του;
 - α) Τον Θηραμένη
 - β) Τον Αριστοτέλη, έναν Αθηναίο εξόριστο
 - γ) Έναν από τους στρατηγούς των Λακεδαιμονίων
 - δ) Έναν απεσταλμένο από την Κόρινθο
 - 2.2 Ποιος ήταν ο λόγος της αποστολής του Θηραμένη και των άλλων πρέσβων;
 - α) Για να διαπραγματευτούν την παράδοση της πόλης
 - β) Για να αποκτήσουν στρατιωτική στήριξη
 - γ) Για να διαπραγματευτούν την ειρήνη
 - δ) Για να ζητήσουν τρόφιμα και προμήθειες
 - 2.3 Ποιες πόλεις-κράτη αντιτάχθηκαν στην ειρήνη με τους Αθηναίους;
 - α) Σπάρτη και Μυκήνες
 - β) Κόρινθος και Θήβα
 - γ) Άργος και Μέγαρα
 - δ) Συρακούσες και Σάμος
 - 2.4 Πού βρίσκονταν οι πρέσβεις, όταν ερωτήθηκαν για τον λόγο της έλευσής τους;
 - α) Στη Σελλασία
 - β) Στη Λακεδαίμονα
 - γ) Στον Πειραιά
 - δ) Στην Κόρινθο

Δραστηριότητες

1. Αναλάβετε με τους συμμαθητές/τριές σας τους ρόλους των πρέσβειων, των εφόρων, των Κορινθίων και των Θηβαίων, αναπαριστώντας τις διαπραγματεύσεις και τις αντιρρήσεις που εκφράστηκαν.
2. Συντάξτε ένα άρθρο που να παρουσιάζει την ιστορική σημασία της διπλωματικής αποστολής του Θηραμένη, τις προκλήσεις που αντιμετώπισε και τις αντιδράσεις των διάφορων πόλεων-κρατών. Λάβετε υπόψη και το παράλληλο κείμενο.

Λεξιλογική άσκηση

■ Ποιες λέξεις του κειμένου αναγνωρίζετε στις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής;

- εφορία
- φυγή
- εξαίρεση
- καθαίρεση
- σπονδή

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος.

- α)** Ὁ ποταμὸς βαδὺς (εἰμί, Οριστική Ενεστώτα).
- β)** Οἱ διδάσκαλοι τοὺς παῖδας (παιδεύω, Οριστική Αορίστου).
- γ)** Οἱ Λακεδαιμόνες ἐλεήμονες (εἰμί, Οριστική Παρατατικού).
- δ)** Ἐὰν (εἰμί, Υποτακτική Ενεστώτα) βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί.
- ε)** Σὺ τοὺς θεοὺς (θεραπεύω, Οριστική Μέλλοντα).
- στ)** Οἱ παῖδες τὰς ἀσκήσεις (λύω, Οριστική Παρακειμένου).
- ζ)** (ἄγω, Ευκτική Ενεστώτα) ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἐπὶ πᾶν ἔργον.
- η)** Τὴν πόλιν αἰεὶ ἀγαθὸν (ἐργάζομαι, Ευκτική Ενεστώτα, α΄ Πληθυντικό).
- θ)** Οὗτοι ἀπήγγελλον ὅτι τὸ στράτευμα οὕτως (ἀναπαύομαι, Ευκτική Μέλλοντα).
- ι)** Ἐὰν οἱ πολῖται τοὺς νόμους (φυλάττω, Υποτακτική Ενεστώτα), ἡ πόλις καλῶς ἄρχεται.
- ια)** Μαχόμεθα, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ τῆς χώρας (διώκω, Υποτακτική Αορίστου).
- ιβ)** (γυμνάζω, Προστακτική Αορίστου) τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἐπ' ἀρετὴν.

2. Να σχηματίσετε τους τύπους που ζητούνται.

πιστεύω:	Ευκτική Εν., γ' Πληθυντικό
διαπράττω:	Ευκτική Αορ., α' Πληθυντικό
βλάπτω:	Ευκτική Αορ., β' Ενικό
πείθω:	Ευκτική Μέλλ., γ' Πληθυντικό
κομίζω:	Ευκτική Μέλλ., α' Ενικό
φονεύω:	Ευκτική Εν., γ' Ενικό
πλέκω:	Ευκτική Αορ., β' Ενικό
στρατεύω:	Ευκτική Μέλλ., α' Πληθυντικό
ράπτω:	Ευκτική Αορ., β' Πληθυντικό
θύω:	Ευκτική Αορ., γ' Πληθυντικό
δικάζω:	Ευκτική Μέλλ., α' Ενικό
κηρύττω:	Ευκτική Αορ., γ' Πληθυντικό

Άσκηση συντακτικού

- Να βρεθούν και να αναγνωριστούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί στο παρακάτω κείμενο.

Καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ἦσσαν ἐτέρων περὶ τῷ ἑμαυτοῦ σώματι ὀρρωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι [...]· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυτὸν βούλοιο ὀρθοῦσθαι. ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην οὔτε νῦν ἄλλ' ἢ ἂν γιγνώσκω βέλτιστα ἐρῶ.

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* 6.9.3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κανείς δεν είναι τόσο ανόητος, ώστε να προτιμά τον πόλεμο από την ειρήνη. Γιατί στην ειρήνη τα παιδιά θάβουν τους γονείς, ενώ στον πόλεμο οι γονείς τα παιδιά.

Ηρόδοτος

Οι προτάσεις της Θήβας και της Κορίνθου απορρίπτονται με συνοπτικές διαδικασίες από τη Σπάρτη, η οποία παρουσιάζει τους όρους σύναψης ειρήνης με την Αθήνα.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποιους όρους ειρήνης έθεσαν οι Λακεδαιμόνιοι στους Αθηναίους; Ποια στόχευση είχαν; Ποιον θεωρείτε οδυνηρότερο;
2. Με ποιες εκφραστικές επιλογές αποδίδει ο Ξενοφώντας την ιεράρχηση των όρων;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Τι δήλωσαν οι Λακεδαιμόνιοι σχετικά με την κατάληψη ελληνικών πόλεων;
 - α) Ήταν πάντα ο κύριος στόχος τους
 - β) Ήταν αντίθετοι στην ιδέα να καταστρέψουν ελληνικές πόλεις που είχαν βοηθήσει την Ελλάδα σε μεγάλους κινδύνους
 - γ) Θεωρούσαν ότι ήταν μια εύκολη λύση για την επέκταση της εξουσίας τους
 - δ) Δεν είχαν σαφή θέση σχετικά με το θέμα
 - 3.2 Ποιες ήταν οι προϋποθέσεις της ειρήνης που πρότειναν οι Λακεδαιμόνιοι;
 - α) Οι Αθηναίοι να κρατήσουν όλα τα πλοία και τα τείχη τους
 - β) Οι Αθηναίοι να κατεδαφίσουν τα Μακρά Τείχη και τον Πειραιά, να παραδώσουν όλα τα πλοία εκτός από δώδεκα, και να ακολουθήσουν τους Λακεδαιμονίους σε οποιαδήποτε επιχείρησή τους
 - γ) Οι Αθηναίοι να επεκτείνουν τα τείχη τους και να αυξήσουν τον στόλο τους
 - δ) Οι Αθηναίοι να παραδώσουν την πόλη στους Λακεδαιμονίους χωρίς όρους
 - 3.3 Πώς αντέδρασε ο πληθυσμός της Αθήνας, όταν επέστρεψαν ο Θηραμένης και οι συν αυτό πρόσβεις;
 - α) Τους υποδέχθηκαν με εορτασμούς
 - β) Φοβήθηκαν ότι επέστρεψαν χωρίς να έχουν επιτύχει κάτι
 - γ) Αγνόησαν την επιστροφή τους
 - δ) Εξέφρασαν δυσαρέσκεια για τις διαπραγματεύσεις

Δραστηριότητες

1. Διαπραγματευτείτε με τους συμμαθητές/τριές σας τους όρους ειρήνης μεταξύ της Αθήνας και της Σπάρτης, λαμβάνοντας υπόψη τις προϋποθέσεις που έθεσαν οι Λακεδαιμόνιοι.
2. Αναλάβετε με τους συμμαθητές/τριές σας ρόλους των πολιτών της Αθήνας που αντιδρούν στις ειδήσεις για τους όρους ειρήνης και εκφράζουν τους φόβους και τις ελπίδες τους για το μέλλον της πόλης.

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να συμπληρώσετε τα κενά βάζοντας τα ρήματα που βρίσκονται στην παρένθεση στον τύπο που σας ζητείται.

- Νῆ Δία, γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ (κακοδαιμονέω-ῶ, Υποτακτική Ενεστώτα).
- Ἀθηναῖοι ὤκοδόμησαν μακρὰ τεῖχη Μεγαρεῦσι (= για τους Μεγαρείς) καὶ αὐτοὶ (= οἱ ἴδιοι) (φρουρέω-ῶ, Παρατατικός).
- Ἀθηναῖοι (= σέβονταν) (αἰδέομαι-οὔμαι, Παρατατικός) μᾶλλον (= περισσότερο) τὴν ἀρετὴν.
- Ἡρακλέους ἦ (= παρά) τὸν ἑαυτῶν κίνδυνον. (φοβέομαι-οὔμαι, Παρατατικός).
- Δεινὸν ἂν εἴη, εἰ συγγνώμην ἔχοιτε τοῖς κλέπτουσι καὶ τοῖς (δωροδοκέω-ῶ, μετοχή Ενεστώτα).
- Ἀγόρατος ἔπραξε ταῦτα δι' ἃ εἰκότως (= για τα οποία εύλογα νυνὶ ὑπ' ἐμοῦ (μισέομαι-οὔμαι, Οριστική Ενεστώτα).
- Ἐὰν μὴ Ἀγόρατος ἔχη (= δεν μπορεί) ἀποδείξει ἀποκτεῖναι Φρύνιχον, αὐτὸν ἐπεὶ καὶ ἠκκλησίαζε καὶ (τιμωρέομαι-οὔμαι, β' Πληθυντικό Οριστικής Ενεστώτα, συκοφαντέω-ῶ, γ' Ενικό Παρατατικού).
- Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι μάλιστα δέονται (= έχουν ανάγκη, χρειάζονται) παιδείας αἱ φύσεις αἱ (= που φαίνονται) εἶναι ἄρισται (δοκέω-ῶ, μετοχή).
- Αἱ πόλεις (= αν και μισούσαν) μάλιστα (= πάρα πολύ) τοὺς Ὀλινθίους ὅμως οὐκ ἐτόλμησαν πέμπειν μεθ' ὑμῶν πρεσβείας (μισέω-ῶ, μετοχή).

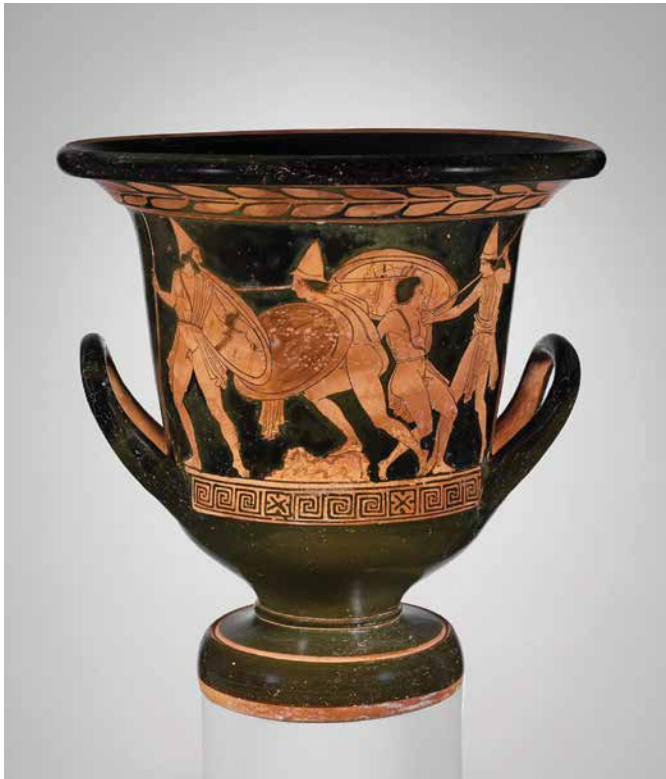
2. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τους κατάλληλους για κάθε άσκηση τύπους των ρημάτων στις παρενθέσεις.

- Ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν ἐκ τοῦ λιμένος, ἐδόκει αὐτοῖς κατακαῦσαι τὰ πλοῖα καὶ ἀνὰ τὴν χώραν (διεκπλέω: Απαρέμφ. Ενεστώτα, ἐκθέω: Απαρέμφ. Ενεστώτα).
- Ἡδὸν ἦν αὐτῷ ἐν τῇ θαλάττῃ (νέω: Απαρέμφ. Ενεστώτα).
- Μετὰ δὲ ταῦτα Χαβρίας ἐς Κύπρον (ἐκπλέω: Παρατατικός).
- Οἱ στρατιῶται ἐβόων ἀλλήλοις μὴ δρόμῳ ἄλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι (θέω: Απαρέμφ. Ενεστώτα).
- Πολλοὶ τοῦτο ἔτι μαθεῖν (δέομαι: Παρατατικός).
- Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα καὶ οὐδὲν μένει τὸ αὐτὸ (ῥέω: Ορ. Ενεστώτα).
- Ὑμεῖς νῦν πολλῶν χρημάτων (δέομαι: Ορ. Ενεστώτα).

Άσκηση συντακτικού

■ Να αναγνωριστούν οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις.

- 1) Ἄμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαινανται πράττοντες τὰ τῆς πόλεως.
- 2) Ἀνήρ τῶν πελταστῶν ἔλεγεν ὅτι γινώσκοι τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου.
- 3) Βούλομαι τοίνυν [ύμᾱς] μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι τί ποιοῦμεν.
- 4) Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλῃν ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν [...] ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας.
- 5) Γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι.
- 6) Δέδοικα μὴ ὁ ἀσθενὴς τελευτήσῃ.
- 7) Δῆλον οὖν ἐστίν ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν.
- 8) Διαφθερεῖτε τὸν δῆμον, ὃς οὐ μετέσχε τῆς ἀποστάσεως.
- 9) Διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
- 10) Δύναίτο δ' ἂν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει;

Κρατήρας που απεικονίζει τέσσερις
μαχητές, περ. 430-400 π.Χ.,
Μητροπολιτικό Μουσείο
της Νέας Υόρκης

Ο Θηραμένης ανακοινώνει τους ταπεινωτικούς όρους της Σπάρτης στους συμπολίτες του. Η παράδοση της πόλης γίνεται μέσα σε απολύτως... εορταστικό κλίμα.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια νέα μεταφέρει ο Θηραμένης κατά την επιστροφή του στην Αθήνα και πώς αντέδρασαν οι συμπολίτες του στο άκουσμά τους;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:
 - 2.1 Ποιος ήταν ο πρωτοστάτης των πρεσβευτών που παρουσίασαν τους όρους της ειρήνης στους Αθηναίους;
 - α) Ο Λύσανδρος
 - β) Οι φυγάδες
 - γ) Ο Θηραμένης
 - δ) Οι Λακεδαιμόνιοι
 - 2.2 Ποια ήταν η αντίδραση των Αθηναίων στην πρόταση για την ειρήνη;
 - α) Όλοι αντέδρασαν αρνητικά
 - β) Κάποιοι αντέδρασαν αρνητικά, αλλά οι περισσότεροι την υποστήριξαν
 - γ) Κανένας δεν σχολίασε την πρόταση
 - δ) Όλοι την υποστήριξαν με ενθουσιασμό
 - 2.3 Πώς σηματοδοτήθηκε η έναρξη της κατεδάφισης των τειχών του Πειραιά;
 - α) Με την άφιξη του Λυσάνδρου και των φυγάδων
 - β) Με την παρουσία αθλητών
 - γ) Με εκδηλώσεις χαράς από τους πολίτες
 - δ) Με μουσική από κορίτσια που έπαιζαν αυλό
 - 2.4 Τι συμβόλιζε η κατεδάφιση των τειχών για τους Αθηναίους;
 - α) Την υποταγή της Αθήνας
 - β) Την αρχή της ελευθερίας για την Ελλάδα

ΟΙ ΑΥΛΗΤΡΙΑΕΣ
ΣΤΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ

- γ) Την απώλεια της πολιτιστικής κληρονομιάς
- δ) Την οικονομική κατάρρευση

Δραστηριότητες

1. Αναπαραστήστε στην τάξη την άφιξη του Θηραμένη και την παρουσίαση των όρων της ειρήνης στους Αθηναίους. Εκφράστε τις αντιδράσεις και συζητήστε το σκεπτικό της αποδοχής.
2. Συζητήστε τον ρόλο του Δήμου των Αθηναίων στις αποφάσεις. Ποιοι παράγοντες καθόριζαν τη γνώμη του;

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους των παρακάτω προτάσεων στον Αόριστο Β΄.

α) Οἱ Ἕλληνες ἐν ταῖς μάχαις τοὺς πολεμίους ἐτρέποντο.

.....

β) Ἐπεὶ Δημοσθένης ἐμάνθανε περὶ τῆς Ὀλύμπου, ἔλεγε τάδε.

.....

γ) Σωκράτης λαμβάνει τὸ κώνειον εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἀποθνήσκει.

.....

δ) Ὁ Δευκαλίων ὑπὲρ κεφαλῆς ἔβαλλε λίθους.

.....

ε) Ὁ ἐχθρὸς χαλεπὸς φίλος γίγνεται.

.....

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο Αορίστου Β΄ του ρήματος που δίνονται σε παρένθεση.

α) Ὁκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία (γίγνομαι, Υποτ.).

β) Οἱ Ἕλληνες (αἰσθάνομαι, Ορ.) ὅτι βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη.

γ) Ὁ βάρβαρος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσάμενος (ἔρχομαι, Ορ.).

δ) Δεῖ γράμματα (μανθάνω, ἀπαρέμφ.) καὶ (μανθάνω, μτχ.) νοῦν ἔχειν.

ε) Ὅτε αὕτη ἡ μάχη (γίγνομαι, Ορ.), Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν (τυγχάνω, Ορ.) ὦν.

στ) Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος (λαμβάνω, μτχ.) Τισσαφέρνην ὡς φίλον ὄντα.

- ζ) Ἀρταξέρξης (συλλαμβάνω, Ορ.) Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.
 η) Διδάσκουσιν αὐτοὺς (πείδομαι, ἀπαρέμφ.) τοῖς νόμοις.
 θ) (εὐρίσκω, Προστ. β' Ἐνικό) τοὺς παῖδας, εἶπεν.
 ι) Οὐδείς τῶν βροτῶν ἂν (ἀπέρχομαι, Ευκτ.) πλοῦτον φέρων.

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να αναγνωρίσετε το είδος κάθε δευτερεύουσας επιρρηματικής πρότασης.
 - α) Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον λελύσθαι τὰς σπονδάς, ἐπειδὴ εἰς χεῖρας ἦλθον.
 - β) Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, ἵνα μὴ ταχὺ πένης γένη.
 - γ) Ἐκκλησίαν τούτου ἔνεκα συνάγω, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμφωμαι.
 - δ) Λεῖπυσι τὸν λόφον οἱ ἵππεῖς, ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες.
 - ε) Πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.
 - στ) Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκρούς.
 - ζ) Ὁ κιθαρίζειν μαθὼν κιθαριστὴς ἐστὶ, καὶ ἂν μὴ κιθαρίζῃ.
2. Να βρείτε και να αναγνωρίσετε πλήρως (εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος) τις δευτερεύουσες εναντιωματικές-παραχωρητικές προτάσεις στα παρακάτω παραδείγματα.
 - α) Ἄνδρες, ἡμεῖς μὲν ἐροῦμεν ὑμῖν τάληθῆ, εἰ καὶ τισὶ δόξομεν λίαν παράδοξα λέγειν.
 - β) Φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἣν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἦ.
 - γ) Ἄξιον γὰρ ἀκοῦσαι τὸ διήγημα τοῦτο, εἰ καὶ μὴ προσήκοι Κλεοκράτει.
 - δ) Καὶ εἰ κακῶς ἔχει τὰ πράγματα, ὅμως ἔστι ταῦτα ἐπανορθώσασθαι.
 - ε) Οὐδείς ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο.
3. Στις παρακάτω φράσεις να χωρίσετε τις προτάσεις και να αναγνωρίσετε από συντακτική άποψη τις δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις.
 - α) Ἐπι δ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸν ἐκόλυεν, ἀλλὰ καὶ ἐξῆν καὶ ἐβούλετο συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν ἐπ' Εὐδύνουν ἦλθε, ῥάδιόν ἐστι γινῶναι.
 - β) Εἰ δὲ μηδὲν τούτων κατέλιπεν, ἃ δ' ἦν αὐτῷ ὑπόλοιπα, ἐπειδὴ τῷ ὀρφανῷ τὸ ἀρχάριον ἀπέδωκεν, οὗτος ἔλαβε ζῶντος ἐκείνου ἔτι, πῶς οὐ περιφανῶς ἐξελέγχεται ἀναιδῆς ὢν;
 - γ) Ὁ μὲν γὰρ πλοῦτος καὶ τὸ τάχος καὶ ἡ ἰσχύς καὶ ὅσ' ἄλλα τούτοις ὅμοια, αὐτάρκεις ἔχει τὰς ὀνήσεις τοῖς κεκτημένοις (= ωφελοῦν ἀπὸ μόνου τοὺς ὅσους τα κατέχουν), καὶ κρατοῦσιν ἐν αὐτοῖς, κἂν μηδεὶς τῶν ἄλλων βούληται.

**Το πιο εύκολο είναι να εξαπατήσεις τον εαυτό σου,
επειδή ο καθένας αυτό που θέλει, αυτό πιστεύει ότι ισχύει.**

Δημοσθένης, Αθηναίος ρήτορας

Η Σπάρτη αναθέτει στους Τριάκοντα να συντάξουν τους νέους νόμους της Αθήνας. Ακολουθούν μαζικές εκτελέσεις και τοποθέτηση φρουράς ολιγαρχικών στην πόλη.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Σε ποιες ενέργειες προέβη η Σπάρτη μετά την κατεδάφιση των Μακρών Τειχών;
2. Θεωρείτε ότι οι βίαιες ενέργειες ενισχύουν ή αποσταθεροποιούν ένα νεοσύστατο πολίτευμα;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Ποιος ήταν ο κύριος λόγος που εξελέγησαν οι Τριάκοντα Τύραννοι;
 - α) Για να καταλύσουν τη δημοκρατία στην Αθήνα
 - β) Για να συγγράψουν νέους νόμους για την πόλη
 - γ) Για να προωθήσουν την ειρήνη με τους Λακεδαιμονίους
 - δ) Για να ανακατασκευάσουν τα Μακρά Τείχη
 - 3.2 Τι δράση ανέλαβαν αρχικά οι Τριάκοντα Τύραννοι μετά την εκλογή τους;
 - α) Εκτελούσαν τους πολίτες που θεωρούνταν εχθροί του καθεστώτος
 - β) Έστειλαν αποστολές ειρήνης σε όλες τις ελληνικές πόλεις
 - γ) Συνέλαβαν και εκτέλεσαν όσους ζούσαν από συκοφαντία
 - δ) Αποφάσισαν να επεκτείνουν την επικράτεια της Αθήνας
 - 3.3 Ποια ήταν η αντίδραση της Βουλής και του λαού στις ενέργειες των Τριάκοντα;
 - α) Αμφισβήτησαν ανοιχτά τις αποφάσεις τους
 - β) Υποδέχθηκαν θερμά και υποστήριξαν τις ενέργειές τους
 - γ) Εκφράστηκαν ουδέτερα, χωρίς έντονη υποστήριξη ή αντίθεση
 - δ) Η Βουλή ψήφισε θετικά για τις εκτελέσεις, ενώ οι πολίτες που δεν ήταν τέτοιου είδους δεν είχαν αντίρρηση

3.4 Οι Τριάκοντα, στην προσπάθειά τους να εδραιώσουν την εξουσία τους, απέστειλαν στη Λακεδαίμονα τον και τον, για να πείσουν τον Λύσανδρο να στείλει φρουρές για υποστήριξη.

- α) Αισχίνη, Αριστοτέλη
- β) Σωκράτη, Πλάτωνα
- γ) Δημοσθένη, Ισοκράτη
- δ) Θουκυδίδη, Ηρόδοτο

3.5 Γιατί οι Τριάκοντα στείλανε απεσταλμένους στη Λακεδαίμονα;

- α) Για να ζητήσουν οικονομική βοήθεια
- β) Για να εξασφαλίσουν στρατιωτική υποστήριξη
- γ) Για να προσκαλέσουν τους Λακεδαιμονίους σε εορταστικές εκδηλώσεις
- δ) Για να διαπραγματευτούν την παράδοση της πόλης

Δραστηριότητες

1. Να υποδυθείτε τους Τριάκοντα Τυράννους. Σχεδιάστε ένα σύνολο νόμων για τη διακυβέρνηση της πόλης, συζητώντας τις προκλήσεις και τα ηθικά διλήμματα.
2. Ετοιμάστε ένα σχέδιο αντίστασης στις ενέργειες των Τριάκοντα, εκφράζοντας την ανάγκη για δικαιοσύνη και δημοκρατία στην πόλη. Πώς θα το παρουσιάζατε; Πώς θα το εκτελούσατε;
3. Σύμφωνα με το παράλληλο κείμενο οι Τριάκοντα εμφανίστηκαν στην αρχή μετριοπαθείς και δίκαιοι. Συχνά οι επίδοξοι τύραννοι αυτοπαρουσιάζονται ως δήθεν «αρχάγγελοι της κάθαρσης». Πώς διακωμωδούνται στην κωμωδία και στη σάτιρα;

(Από τις τυραννίες) δεν υπάρχει πιο άδικο
και σκληρό καθεστώς.

Ηρόδοτος

Η δημοφιλία του Θηραμένη αποτελεί εμπόδιο για την υλοποίηση των σχεδίων του Κριτίας. Από φίλοι, θανάσιμοι (τι ειρωνεύει!) εχθροί.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια στρατηγική ακολούθησε ο Κριτίας, για να χειραγωγήσει τη Βουλή; Γιατί θεωρείτε ότι οι αυθαιρεσίες του δεν επηρέασαν την κοινή γνώμη;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Τι έπραξε ο Κριτίας μετά την πρώτη του ομιλία;
 - α) Αποχώρησε από την αίθουσα
 - β) Ενθάρρυνε τη Βουλή να ψηφίσει
 - γ) Συνομίλησε με τους Τριάκοντα
 - δ) Παρέθεσε περαιτέρω επιχειρήματα υπέρ της ολιγαρχίας
 - 2.2 Πώς αντέδρασε η Βουλή στις προτάσεις του Κριτία;
 - α) Με εκθρόνηση και απόρριψη
 - β) Με ευμένεια και υποστήριξη
 - γ) Με αδιαφορία και ουδετερότητα
 - δ) Με σύγχυση και αμφιβολία
 - 2.3 Τι αποφάσισε ο Κριτίας, για να εμποδίσει την ψηφοφορία της Βουλής για τον Θηραμένη;
 - α) Να απειλήσει τη Βουλή με βία
 - β) Να παραιτηθεί από τη θέση του
 - γ) Να ζητήσει στρατιωτική ενίσχυση από τους Λακεδαιμονίους
 - δ) Να επιστρατεύσει τους ένοπλους φρουρούς
 - 2.4 Ποια ήταν η νομική βάση που χρησιμοποίησε ο Κριτίας, για να δικαιολογήσει την απόφαση για την εκτέλεση του Θηραμένη;
 - α) Την έγκριση από τον Δήμο της Αθήνας
 - β) Τους καινούς νόμους που επέτρεπαν στους Τριάκοντα να θανατώνουν χωρίς τη ψήφο της Βουλής

- γ) Την απόφαση ενός διεθνούς δικαστηρίου.
- δ) Την προσωπική του εξουσία ως ηγέτη των Τριάκοντα.

2.5 Ποιο μέτρο πήρε ο Κριτίας, για να εξασφαλίσει την εκτέλεση του Θηραμένη χωρίς την ψήφο της Βουλής;

- α) Ζήτησε τη γνώμη του Δήμου
- β) Απειλίσσε τους βουλευτές
- γ) Έβαλε ένοπλους φρουρούς στην αίθουσα
- δ) Πρότεινε νέα νομοθεσία

3. Συμπληρώστε τα κενά.

- α) Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, ο Κριτίας αντιλήφθηκε ότι αν άφηνε την να ψηφίσει ελεύθερα, ο Θηραμένης θα, και γι' αυτό πήρε ακραία μέτρα.
- β) Ο Κριτίας, χρησιμοποιώντας τους νόμους, αποφάσισε να αποκλείσει τον Θηραμένη από τον κατάλογο των προστατευομένων από την ψήφο της Βουλής και να
- γ) Στην προσπάθειά του να παρεμποδίσει την διαδικασία της βουλής, ο Κριτίας επέλεξε να τον Θηραμένη από τον κατάλογο των πολιτών που προστατεύονται από την ψηφοφορία, αποφασίζοντας μονομερώς την εκτέλεσή του.

Δραστηριότητες

1. Συζητήστε στην τάξη τη συμπεριφορά και τις στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο Κριτίας για να πείσει τη Βουλή.
2. Σε ομάδες, αναλύστε τους χαρακτήρες του Κριτία και του Θηραμένη, συγκρίνοντας τις ιδέες και τις πράξεις τους. Παρουσιάστε τα ευρήματά σας στην τάξη, συζητώντας τις διαφορές στην ηθική και την πολιτική φιλοσοφία τους. Λάβετε υπόψη και το παράλληλο κείμενο.

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τις μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:

- α) Ἀπέλαβε δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ.
- β) Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους.
- γ) Ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι.
- δ) Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα.
- ε) Χρῆ γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη.
- στ) Ὅρῳ καὶ τοὺς ἵππικοὺς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπαιδευτάτους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους.
- ζ) Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.
- η) Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειξάμι ψευδόμενον, ἑμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου.
- θ) Ὁ δὲ [Κῦρος] ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνώμενος.
- ι) Φοβούμενοι τὴν ὁδὸν ὅμως συνηκολούθησαν.

- 2. Να αναγνωρίσετε το είδος των επιρρηματικών μετοχών στις παρακάτω προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε συνημμένες ή απόλυτες.**
- α) Τοῦτο λέξων ἔρχομαι.
 - β) Ταῦτα ποιούντες, τὰ δίκαια ψηφιεῖσθε (= θα αποφασίσετε δίκαια).
 - γ) Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.
 - δ) Ἄμα ταῦτα εἰπὼν ἀνέστη.
 - ε) Οἱ Κερκυραῖοι ὡς νενικηκότες τρόπαιον ἔστησαν.
 - στ) Ὅρωντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιννόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἑραῖον ἰκέται καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων.
 - ζ) Ἦλθεν ἔχων ναῦς ὀλίγας.
 - η) Συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ὢν.
 - θ) Βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς ἔμβατον τῆς Ἑρυδραίας.
- 3. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις και να βρείτε τη δοτική προσωπική (όπου υπάρχει).**
- α) Προσῆκει τοῖς πολίταις προθύμως πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.
 - β) Τοῖς φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα ποιεῖν.
 - γ) Ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ἐπαινεῖσαι τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων.
 - δ) Καλόν ἐστι τοῖς εὐδαίμοσι τοὺς τάλανας οἰκτίρειν.
 - ε) Οὐ χρή τῶν διδασκαλικῶν λόγων ἀμελεῖν.
 - στ) Ἀνάγκη ἐστὶν ἡμῖν τὰς πύλας φυλάττειν.
 - ζ) Χρὴ τοὺς εὐγενεῖς γενναίως φέρειν τὰς συμφοράς.
 - η) Χαλεπόν ἐστιν ἑαυτὸν γνῶναι.
 - θ) Δῆλόν ἐστι τὴν οἰκοδομίαν κατὰ σπουδὴν γενέσθαι.
 - ι) Φόβος ἐστὶ τοῖς γονεῦσι μὴ στερηθῶσι τῶν οἰκειοτάτων γηροτρόφων.
- 4. Στις επόμενες προτάσεις να βρείτε αρχικά τα απρόσωπα ρήματα ή τις απρόσωπες εκφράσεις. Στη συνέχεια να υπογραμμίσετε τα υποκείμενα των απροσώπων ρημάτων/ απροσώπων εκφράσεων και ακολουθήως τα υποκείμενα των απαρεμφάτων.**
- α) Χρὴ τοὺς εὐγενεῖς γενναίως φέρειν τὰς συμφοράς.
 - β) Δεῖ πάντας τοὺς πολίτας πείθεσθαι τοῖς νόμοις.
 - γ) Λέγεται τοὺς κύκνους εἶναι φιλωδούς.
 - δ) Ἀναγκαῖόν ἐστι τοὺς μαθητὰς πείθεσθαι τοῖς διδασκάλοις.
 - ε) Οὐ χρή τῶν διδασκαλικῶν λόγων ὑμᾶς ἀμελεῖν.
 - στ) Χρὴ ἐνδυμηθῆναι ἡμᾶς τοῦτο.
 - ζ) Γράμματα δεῖ μαθεῖν (εδώ εννοείται το υποκείμενο).
 - η) Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι.
 - θ) Χρὴ ἐλευθέρους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους.
 - ι) Λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον μεῖναι περὶ τὰς Ἀχαρνάς.

Να σχεδιάζεις χωρίς βιασύνη, αλλά να εκτελείς γρήγορα.

Ισοκράτης, Αθηναίος ρήτορας

Ο Θηραμένης σπεύδει στον βωμό, για να «αφυπνίσει» τους αμέτοχους συμπολίτες του. Μάταια όμως, αφού οι Έντεκα τον συλλαμβάνουν και τον οδηγούν στον τόπο εκτέλεσής του.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Με ποιο τέχνασμα επιχείρησε να αφυπνίσει τους συμπολίτες του ο Θηραμένης και για ποιο λόγο εσείς πιστεύετε ότι δεν ήταν τελικά επιτυχές;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Ποια ήταν η αντίδραση του Θηραμένη, όταν άκουσε την απόφαση του Κριτία;
 - α) Αποδέχτηκε την απόφαση χωρίς αντίσταση
 - β) Αποχώρησε αμέσως από την αίθουσα
 - γ) Αντιμέτωπise την κατάσταση με ηρεμία και λογική
 - δ) Άρχισε να εκλιπαρεί για δικαιοσύνη
 - 2.2 Τι υποστήριξε ο Θηραμένης για τους νόμους και τη δικαιοσύνη;
 - α) Ότι οι νόμοι ήταν δίκαιοι για όλους, ανεξαρτήτως της θέσης τους
 - β) Ότι ο Κριτίας είχε το δικαίωμα να αποφασίζει μόνος του
 - γ) Ότι η δικαιοσύνη έπρεπε να βασίζεται στους νόμους που είχαν γραφτεί, όχι στην προσωπική επιλογή
 - δ) Ότι οι νόμοι ήταν ασαφείς και έπρεπε να επανεξεταστούν
 - 2.3 Πώς περιέγραψε ο Θηραμένης τους Τριάκοντα;
 - α) Ως δίκαιους και συνετούς άνδρες
 - β) Ως αδικότατους προς τους ανθρώπους και ασεβέστατους προς τους θεούς
 - γ) Ως αδύναμους και φοβισμένους
 - δ) Ως συνετούς και προσεκτικούς στις αποφάσεις τους
 - 2.4 Ποια ήταν η παράκληση του Θηραμένη προς τους παρόντες πολίτες;
 - α) Να τον σώσουν από την εκτέλεση
 - β) Να ακολουθήσουν τους νόμους που είχαν ήδη γραφτεί

- γ) Να αναγνωρίσουν την αθωότητά του
- δ) Να παραμερίσουν τους νόμους και να ενεργήσουν με ευσπλαχνία

2.5 Ποια ήταν η τελική ενέργεια των Τριάκοντα απέναντι στον Θηραμένη;

- α) Τον εξόρισαν από την πόλη
- β) Τον άφησαν να φύγει χωρίς περαιτέρω δίωξη
- γ) Κάλεσαν τους ένδεκα για να τον συλλάβουν
- δ) Τον απελευθέρωσαν λόγω της πίεσης του πλήθους

3. Συμπληρώστε τα κενά.

- α) Όταν άκουσε τις κατηγορίες εναντίον του, ο Θηραμένης με ένταση και απευθύνθηκε στη συνέλευση, ζητώντας δικαιοσύνη.
- β) Επικαλούμενος τη δικαιοσύνη, παρακάλεσε να μην επιτραπεί στον Κριτία να οποιονδήποτε θεωρεί απειλή, επισημαίνοντας τη σημασία της εφαρμογής των ίδιων κανόνων για όλους.
- γ) Ο Θηραμένης υπογράμμισε ότι η απόφαση για την τύχη του θα έπρεπε να βασίζεται στους που είχαν θεσπιστεί, αντί για την προσωπική βούληση του Κριτία.
- δ) Δηλώνοντας την απογοήτευσή του για την αδικία, τόνισε ότι η ενέργεια αυτή δεν αποτελεί μόνο αδικία απέναντι στους ανθρώπους αλλά και απέναντι στους
- ε) Εξέφρασε την έκπληξή του για το γεγονός ότι, παρά τη σαφή αδικία, οι παρευρισκόμενοι φαίνεται ότι να παρέμβουν, ακόμη και όταν αντιλαμβάνονται τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν και οι ίδιοι.

Δραστηριότητες

1. Σε ομάδες, αναλύστε τη ρητορική που χρησιμοποιεί ο Θηραμένης στην ομιλία του. Συζητήστε πώς χρησιμοποιεί τη λογική, την παράκληση και την ηθική για να πείσει τους ακροατές του.
2. Σε ομάδες, γράψτε μια αντίδραση από την πλευρά της βουλής ή των παρόντων, απαντώντας στην ομιλία του Θηραμένη.
3. Στο παράλληλο κείμενο αναδεικνύεται η ιερότητα του ικέτη στην Αθήνα. Στην περίπτωση του Θηραμένη αυτή αγνοήθηκε. Τι σκέφτεστε;

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να συμπληρώσετε τον κατάλληλο τύπο της αναφορικής αντωνυμίας ὅς, ἥ, ὃ στις παρακάτω προτάσεις.
 - α) Τὸ χωρίον, παρὰ τὸν ποταμὸν κείται, κατάφυτόν ἐστι.
 - β) Οἱ τοὶ τῶν στρατηγῶν ἄριστοὶ εἰσιν, (δοτ. πληθ. αρσ. = στους οποίους) οἱ στρατιῶται μάλιστα πείθονται.
 - γ) Αἱ πόλεις, ἀτείχιστοὶ εἰσιν, ῥαδίως ἀλίσκονται (= κυριεύονται).
 - δ) Τῶν ποταμῶν τινες, πολὺν ῥόον (= δυνατό ρεύμα) ἔχουσιν, οὐ διαβατοὶ εἰσι.

- ε)** Τὰ δῶρα ταῦτα, μοι ἔδωκας, πολυτελῆ ἐστί.
- στ)** Μέμνησαι τῶν λόγων, ἤκουσάς μου;
- 2.** Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της δεικτικής αντωνυμίας οὔτος, αὕτη, τοῦτο και, σε όσες περιπτώσεις είναι νοηματικά αποδεκτό, να μεταφέρετε τις προτάσεις στον άλλον αριθμό.
- α)** Οἱ τόποι χθαμαλοί (= χαμηλοί, χωρίς ορεινούς όγκους) εἰσιν.
- β)** Τὰ παιδιά οὐκ ἐγίνωσκε τοὺς κινδύνους.
- γ)** τὸ ἀριστεῖον λαμβάνει.
- δ)** Ἐκεῖνοι εἰς τὸν ἀγῶνα κατέστησαν ἡμᾶς.
- 3.** Να μεταφέρετε τις προσωπικές αντωνυμίες στην ίδια πτώση στον άλλον αριθμό.
- α)** Ἐγὼ μὲν ἀνεγίνωσκον, ὑμεῖς δὲ ἐγράφετε!
-
- β)** Ὁ ἵππος ἡμῶν τὴν ἄμαξαν ἄγει ἐπὶ τοὺς πολεμίους!
-
- γ)** Λέγω σοι!
-
- δ)** Παρ' ἡμῖν λόγοι εἰσὶ δαυμαστοὶ περὶ σου!
-
- ε)** Ἐμοὶ μὲν πλούσιος εἶ σύ!
-
- στ)** Ἄδικία οὐ πρέπει ὑμῖν, τοῖς δικασταῖς!
-
- ζ)** Ἡμεῖς τοὺς νέους φυλάττομεν, ἕως παιδιά εἰσίν!
-
- η)** Τὰ πλοῖα ἡμῶν ἐν τῇ θαλάττῃ ἐστί!
-
- 4.** Στο παρακάτω κείμενο να εντοπίσετε τα επίθετα και τα επιρρήματα και να γράψετε τα παραθετικά τους.
- Ταῦτα καὶ τοιαῦτα πράττειν, Αἰσχίνῃ, τὸν καλὸν κάγαθόν πολίτην ἕδει, ὧν κατορδομένων μὲν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἐτέρως δὲ συμ-

Ο Ξενοφώντας περιγράφει με παραστατικό τρόπο τις τελευταίες στιγμές του Θηραμένη, ο οποίος αναγκάζεται να πει το κώνειο. Ο θύτης των στρατηγών γίνεται πλέον θύμα των μηχανορραφιών του Κριτία.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια στάση επέδειξε ο Θηραμένης στις τελευταίες στιγμές του; Πώς την κρίνετε; Με ποια γνωστή προσωπικότητα της αρχαιότητας παρουσιάζει ομοιότητες ο τρόπος που χειρίστηκε την καταδίκη του;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Ποιος σύρθηκε μακριά από τον βωμό από τον Σάτυρο;
 - α) Ο Θηραμένης
 - β) Ο Σωκράτης
 - γ) Ο Κριτίας
 - δ) Ο Σάτυρος
 - 2.2 Γιατί ο Θηραμένης επεκαλείτο τους θεούς και τους ανθρώπους;
 - α) Για να τον απελευθερώσουν
 - β) Για να καταραστεί τον Σάτυρο
 - γ) Για να καταγγείλει τα γινόμενα
 - δ) Για να ζητήσει συγχώρεση
 - 2.3 Ποιος ήταν ο ρόλος των φρουρών έξω από το βουλευτήριο;
 - α) Να προστατεύσουν τον Θηραμένη
 - β) Να παρακολουθούν τη δίκη
 - γ) Να ενισχύσουν την ασφάλεια
 - δ) Να αποτρέψουν ενδεχόμενη απόδραση
 - 2.4 Ποια ήταν η αντίδραση της Βουλής κατά τη σύλληψη του Θηραμένη;
 - α) Αντίθεση
 - β) Υποστήριξη

- γ) Αδιαφορία
- δ) Ησυχία

2.5 Τι έκανε ο Θηραμένης πριν πεθάνει;

- α) Έκλαψε
- β) Προσευχήθηκε
- γ) Είπε ένα απόφθεγμα
- δ) Επέκρινε τους εχθρούς του

Δραστηριότητες

1. Οργανώστε μια μικρή θεατρική παράσταση βασισμένη στην περιγραφή της σύλληψης του Θηραμένη. Μοιράστε τους ρόλους (Θηραμένης, Σάτυρος, φρουροί, μέλη της βουλής) και προσπαθήστε να μεταφέρετε τις συναισθηματικές εντάσεις της σκηνής.
2. Οργανώστε μια ομαδική συζήτηση για τα ηθικά και νομικά ζητήματα που προκύπτουν από τη σύλληψη και εκτέλεση του Θηραμένη. Εξερευνήστε θέματα όπως η δικαιοσύνη, η ελευθερία του λόγου και ο ρόλος της κυβέρνησης στην προστασία ή στην καταπίεση των πολιτών.

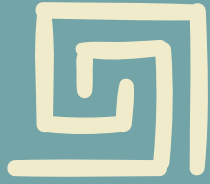
Ασκήσεις γραμματικής

1. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με τους σωστούς τύπους των συνηρημένων ρημάτων που δίνονται στις παρενθέσεις:
 - α) Τῷ δὲ στρατιώτῃ ζημία πληγαὶ καὶ τὸ (πεινῶ).
 - β) Ἀλλὰ λέγε εἰ δοκεῖ τίς σοι ἰατρός, ὑγιά (= υγιή) τινα ποιῶν, ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὄν (ἰῶμαι);
 - γ) (ἀποδειλιῶ) καὶ σύ, ὦ Ἀδείμαντε, πλησίον τοῦ κινδύνου γενόμενος;
 - δ) Οὗτος Μυκηναῖος μὲν (αὐδῶμαι = μιῶ) γένος, Ἴππομέδων ἄναξ (= ἄρχοντας).
 - ε) Οὐκ οἶσθε τὸ συμφέρον μὲν μετ' ἀσφαλείας εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου
2. Να συμπληρώσετε τις επόμενες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των επιθέτων που βρίσκονται στην παρένθεση.
 - α) Πολλάκις οὐκ ἔσμεν (μνήμων, ονομ. πληθ.) τῶν ὑπὸ τῶν θεῶν παρεχομένων ἀγαθῶν.
 - β) Νίκας τοῖς (εὐσεβής) κατὰ βαρβάρων δωρούμενος.
 - γ) Ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐπίστευσε πολλάκις τοῖς (ἄφρων) ῥήτορσι.
 - δ) Τὸ σῶμα Κυρίου ὑπὸ τοῦ Πιλάτου παρεδόθη τῷ (εὐσχήμων) Ἰωσήφ.
 - ε) Ὡ (ἄφρων), πρὸς τί σωρεύεις τοσαῦτα πλοῦτη;
 - στ) Οἱ πλεῖστοι τῶν πλουσίων θυμὸν (= καρδιά) (ἐλεήμων) οὐκ ἔχουσι.
 - ζ) Ἀεὶ φύλαττε τὸ σῶμα (υγιής).
 - η) Κύριος ἦν τοῦ (μεγαλοπρεπής) βασιλείου.
 - θ) Παρέχω (πλήρης) τράπεζαν ἐδεσμάτων (πολυτελής).

- ι) Οἱ Ἀθηναῖοι μετεῖχον τῶν (συνήθης) ἑορτῶν.
 ια) Ὁ παῖς ἦν (ἐπιφανής) πατρός.
 ιβ) Οἱ (εὐγενής) ἄνδρες πολλοὶ ἦσαν.
3. Στον παρακάτω διάλογο μεταξύ του Σωκράτη και του Καλλικλή που αποτελεί απόσπασμα από το έργο του Πλάτωνα *Γοργίας* να εντοπίσετε τα τριτόκλιτα επίθετα και αφού τα αναγνωρίσετε γραμματικά, να τα μεταφέρετε στον άλλο αριθμό στην ίδια πτώση σε όλα τα γένη:
- ΚΑΛ. Πῶς λέγεις;
 ΣΩ. Ἐνα ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων;
 ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις;
 ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σῶφρονα ὄντα καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ.
 ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ· τοὺς ἡλιθίους λέγεις τοὺς σῶφρονας.
 ΣΩ. Πῶς γὰρ [οὔ]; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη ὅτι οὐ τοῦτο λέγω.
 ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὄτφου;

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να αναγνωρίσετε τα απαρέμφατα (ειδικό – τελικό) και να εντοπίσετε σε ποιες από τις παρακάτω φράσεις υπάρχει ταυτοπροσωπία και σε ποιες ετεροπροσωπία:
- α) Καλλικρατίδας ἔφη διαλλάξιν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους.
 β) Οἱ ἀδύνατοι (= ἀνάπηροι) οὐ δύνανται ἰππεύειν.
 γ) Σωκράτης βούλεται ἀπελθεῖν.
 δ) Οὗτος ἔλεγε ταῦτα ψευδῆ εἶναι.
 ε) Βοιωτοὶ ἀπειλοῦσιν εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν.
 στ) Λύσανδρος ἐκέλευσεν αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμόνα ἰέναι.
 ζ) Κῦρος ὑπέσχετο δώσειν τοῖς στρατιώταις πέντε μνᾶς.
 η) Σωκράτης πάντα ἠγεῖτο θεοὺς εἰδέναι.
 θ) Οἱ Αἰγινῆται λέγουσιν οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.
 ι) Ἀναξαγόρας ἔφη τὸν ἥλιον λίθον εἶναι.
2. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε τα απρόσωπα ρήματα / απρόσωπες εκφράσεις, το υποκείμενό τους και το υποκείμενο του απαρεμφάτου.
- α) Λέγεται τοὺς Χαλδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀλκίμους εἶναι.
 β) Συνέβη τῷ Σόλωνι τελευτῆσαι βίῃ.
 γ) Χρὴ τοὺς εὐγενεῖς γενναίως φέρειν τὰς συμφοράς.
 δ) Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.
 ε) Ἀνάγκη ἐστὶν ἡμῖν τὰς τῆς πόλεως πύλας φυλάττειν.
 στ) Προσῆκει ἡμῖν φεύγειν τὴν ἀχαριστίαν.
 ζ) Συμφέρει νῦν Θηβαίοις ποιῆσαι ταῦτα.
 η) Οὐ ράδιόν ἐστιν ἡμῖν ταῦτα ποιῆσαι.
 θ) Ὡρα ἐστὶ ἀπιέναι.
 ι) Ἐξεστὶν σοι πράττειν τὰ δέοντα.

*Οι δύο αντίπαλες παρατάξεις αναμετρίονται.
Νικητές αναδεικνύονται οι δημοκρατικοί, ενώ
ο Κριτίας σκοτώνεται κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης.*

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο Θρασύβουλος, για να εξυψώσει το ηθικό των δημοκρατικών; Ποιο θεωρείτε ότι επέδρασε πιο αποφασιστικά στην ψυχολογία τους;
2. Γιατί ο ρόλος του μάντη θεωρείται καταλυτικός για την επάνοδο των δημοκρατικών στην εξουσία;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Πού συγκεντρώθηκαν οι πολίτες από τη Φυλή;
 - α) στη Μουνυχία
 - β) στο Βενδίδειο
 - γ) στην Ιπποδάμειο Αγορά
 - δ) στην Ακρόπολη
 - 3.2 Ποιος ήταν ο ρόλος των πελτοφόρων και των ψιλών ακοντιστών στη μάχη;
 - α) Να προστατεύουν τις πύλες
 - β) Να ενισχύσουν την πρώτη γραμμή
 - γ) Να παρέχουν εναέρια υποστήριξη
 - δ) Να δημιουργήσουν βάθος στην άμυνα
 - 3.3 Τι ζήτησε ο Θρασύβουλος από τους συμπολεμιστές του πριν από τη μάχη;
 - α) Να στήσουν τις ασπίδες τους
 - β) Να κρατήσουν τα όπλα τους έτοιμα
 - γ) Να τραγουδήσουν τον παιάνα
 - δ) Να προσευχηθούν στους θεούς

3.4 Πώς έληξε η μάχη στην οποία συμμετείχε ο Θρασύβουλος;

- α) Με νίκη των δημοκρατικών
- β) Με ήττα των δημοκρατικών
- γ) Με συμφωνία ειρήνης
- δ) Με ανακωχή

Δραστηριότητες

1. Αναλύστε τη στρατηγική και τις τακτικές κάθε πλευράς και παρουσιάστε ένα σχέδιο μάχης.
2. Δημιουργήστε έναν χάρτη της περιοχής όπου διεξήχθη η μάχη, συμπεριλαμβάνοντας σημαντικά σημεία όπως η Μουνιχία, η Ιπποδάμειος αγορά, και το ιερό της Αρτέμιδος. Επισημάνετε τις θέσεις των δύο πλευρών και τις κινήσεις τους κατά τη διάρκεια της μάχης.
3. Συζητήστε τις ιδέες του Πλάτωνα για την ιδανική πολιτεία, όπως αυτές επισημαίνονται στο παράλληλο κείμενο.

**Λαχταρούν την υγεία αυτοί που είναι άρρωστοι,
και αυτοί που πολεμούν λαχταρούν την ειρήνη.**

Πλούταρχος, ιστορικός

Κύλικας που απεικονίζει πολεμιστές πριν από τη μάχη, περ. μέσα 5ου αι. π.Χ., Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης

Ο Κλεόκριτος με μια συγκινητική ομιλία προσπαθεί να συμφιλιώσει δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς. «Αχτίδες ελπίδας» εμφανίζονται και πάλι στην Αθήνα.

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Πού αποσκοπεί η επανάληψη της προσωπικής αντωνυμίας από τον Κλεόκριτο και με ποιο/α επιχείρημα/α προσπαθεί να επιτύχει τη συμφιλίωση μεταξύ δημοκρατικών και ολιγαρχικών;
2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 2.1 Ποιος ήταν ο ρόλος του Κλεόκριτου;
 - α) Γενικός στρατηγός
 - β) Κήρυκας των μυστών
 - γ) Αρχηγός των Τριάκοντα Τυράννων
 - δ) Ιερέας του Διονύσου
 - 2.2 Ποια ήταν η στάση του Κλεόκριτου απέναντι στους Τριάκοντα Τυράννους;
 - α) Υποστήριξη
 - β) Αδιαφορία
 - γ) Καταδίκη
 - δ) Συνεργασία
 - 2.3 Τι κατήγγειλε ο Κλεόκριτος ότι έκαναν οι Τριάκοντα Τύραννοι σε οκτώ μήνες;
 - α) Εξόρισαν περισσότερους Αθηναίους από ό,τι οι Πελοποννήσιοι σε δέκα χρόνια πολέμου
 - β) Έκτισαν μεγαλοπρεπείς ναούς
 - γ) Σκότωσαν περισσότερους Αθηναίους από ό,τι οι Πελοποννήσιοι σε δέκα χρόνια πολέμου
 - δ) Ενίσχυσαν την οικονομία της πόλης
 - 2.4 Τι ζητούσε ο Κλεόκριτος από τους συμπολίτες του;
 - α) Να συνεχίσουν τον πόλεμο
 - β) Να συμφιλιωθούν με τους εχθρούς της πόλης
 - γ) Να σταματήσουν να προκαλούν διχόνοια και να επιδιώξουν την ειρήνη
 - δ) Να αυξήσουν τις φορολογίες για την ανοικοδόμηση της πόλης

Δραστηριότητα

- Οργανώστε μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με την ηθική και την αξία της πολιτικής ηγεσίας, χρησιμοποιώντας ως βάση τον λόγο του Κλεόκριτου. Συζητήστε τη σημασία της κοινής ευημερίας και των κινδύνων της πολιτικής διαφθοράς.

Ασκήσεις γραμματικής

1. Να σχηματιστούν οι τύποι που ζητούνται.

ἀλλάττω:	β' Ενικό Οριστικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής:
πέμπω:	γ' Πληθυντικό Προστακτικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής
ἀποκρύπτω:	β' Ενικό Προστακτικής Αορίστου Μέσης Φωνής
ἐκλείπω:	γ' Ενικό Οριστικής Παρατατικού Μέσης Φωνής
συμπράττω:	β' Πληθυντικό Οριστικής Παρακειμένου Ενεργητικής Φωνής
συνταράσσω:	γ' Πληθυντικό Οριστικής Αορίστου Μέσης Φωνής
γράφω:	β' Ενικό Οριστικής Υπερσυντελικού Ενεργητικής Φωνής
βλάπτω:	γ' Ενικό Οριστικής Παρακειμένου Μέσης Φωνής
ἀδροίζω:	β' Πληθυντικό Ευκτικής Αορίστου Ενεργητικής Φωνής
αἰσθάνομαι:	γ' Πληθυντικό Οριστικής Παρατατικού Μέσης Φωνής

2. Συμπληρώστε τα κενά των παρακάτω προτάσεων.

- α) ὦ παῖ, γένοιο πατρός (εὐτυχής, συγκρ.).
 β) Τὰ τῶν ἀνθρώπων (ἀβέβαιος, υπερθ.).
 γ) Τῶν ἀνδρῶν ἐπολέμησαν αἱ γυναῖκες (ἀνδρείως, υπερθ.).
 δ) Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο μὲν Ἄσταξέρ-
 ξης δὲ Κῦρος (πρέσβυς, νέος, συγκρ.).
 ε) Πορεύομαι τὴν ὁδόν (ταχύς, υπερθ.).
 στ) Οἱ Θεσσαλοὶ καὶ ἵππους ἔτρεφον (πολύς,
 καλός, υπερθ.).

- ζ) Οἱ καλοὶ κάγαθοι χάριν τοῖς εὐεργέταις ἔχουσι (μέγας, συγκρ.).
 η) Οἱ ἄρχουσιν αἰεὶ (ἀγαθός, συγκρ.).
 θ) Νομίζομεν τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατον εἶναι (εὐκλεής, υπερθ.).
 ι) Δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ὅπως ἂν τε καὶ βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους (ταχέως, μάλα, υπερθ.).

3. Συμπληρώστε τα κενά με τα επιρρήματα.

- α) Οὐδεὶς ἐμοῦ ἐβόηθει ὑμῖν (πρόθυμος, συγκρ.).
 β) Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ (ἀγαθός, θετικός).
 γ) Τῷ Εὐαγόρῃ ἅπαντα καὶ πέκραται (ὀσιος, δίκαιος, συγκρ.).
 δ) Ἐγὼ σοῦ μακαρίζω ἐμαυτὸν (πολύς, συγκρ.).
 ε) ἐστὶ ποιεῖν ἀνθρώπους (ῥάδιος συγκρ, κακός, θετικός)

Ασκήσεις συντακτικού

1. Να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις, να βρείτε το ρήμα εξάρτησής τους και τη συντακτική τους θέση στα παρακάτω παραδείγματα.

- α) Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθη.
 β) Ἐὰν θεὸς θέλη, δίκην δώσει.
 γ) Ἀνηγγέλλετο ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι στρατοπεδεύοιτο.
 δ) Νικίας ἐπεὶ ταῦτα ἐφοβεῖτο, ἔστειλεν ἐπιστολήν.
 ε) Ἡμεῖς μὲν ἐροῦμεν ὑμῖν ἀληθῆ, εἰ καὶ δόξομεν λίαν παράδοξα λέγειν.
 στ) Λέγει Ἡράκλειτος ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει.
 ζ) Ἐπειδὴ προσιόντες αὐτῷ περὶ τῶν νόμων ἠνώχλουν, ἀποδημίαν ἐποιήσατο.
 η) Οἱ πρέσβεις ἦλθον, ἵνα ἴδοιεν.
 θ) Τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριται, εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.
 ι) Παῦσαι, πρὶν ὀργῆς κάμει μεστῶσαι λέγων.

2. Να βρείτε το υποκείμενο των απαρεμφάτων και τη δοτική προσωπική στις προτάσεις που ακολουθούν.

- α) Ἔδοξεν ἡμῖν ὑπομεῖναι τοὺς κινδύνους.
 β) Δίκαιόν ἐστιν τοῖς Ἕλλησιν μὴ δουλεύειν τοῖς βαρβάροις.
 γ) Ἀγαθόν ἐστιν τοῖς ἀνθρώποις θεραπεύειν τοὺς ἀγρούς.
 δ) Ἀνάγκη ἐστὶν ἐμοὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι.
 ε) Χρὴ τοῖς ἀνδράσιν εἶναι θαρραλέους πρὸς τοὺς πολέμους.
 στ) Προσῆκει τοῖς πολίταις προθύμως πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.
 ζ) Ἔξεστιν ὑμῖν πορεύεσθαι οἴκαδε.
 η) Δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας.
 θ) Ἄξιόν ἐστι ἡμῖν ἀμύνεσθαι ὑπὲρ πατρίδος.
 ι) Προσῆκει ἐμοὶ ἐπαινέσαι τὴν Ἀθηναίων ἀρετήν.

Ο βασιλιάς της Σπάρτης, Πausανίας, αποσύρει τα στρατεύματα από την Αθήνα. Η Δημοκρατία αποκαθίσταται στην πόλη!

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Ασκήσεις κατανόησης

1. Ποια πλεονεκτήματα των δημοκρατικών αναφέρει ο Θρασύβουλος ότι έθεσαν τις βάσεις για τη νίκη τους έναντι των ολιγαρχικών;
2. Με ποιον τρόπο προσπάθησε ο Θρασύβουλος να συγκεράσει το χάσμα μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων;
3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.
 - 3.1 Ποιοι έστειλαν την δεκαπενταμελή πρεσβεία στην Αθήνα;
 - α) Οι Αθηναίοι
 - β) Οι Σπαρτιάτες
 - γ) Οι Έφοροι και οι Έκκλητοι
 - δ) Οι Πέρσες
 - 3.2 Για ποιον λόγο έστειλαν τους δεκαπέντε άνδρες στην Αθήνα;
 - α) Για να καταλάβουν την πόλη
 - β) Για να εξασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή συμφωνία
 - γ) Για να συμμετάσχουν σε αθλητικούς αγώνες
 - δ) Για να κάνουν εμπόριο
 - 3.3 Ποιος ήταν ο κύριος σκοπός της διαλλαγής που επιτεύχθηκε;
 - α) Η ανάπτυξη του εμπορίου
 - β) Η σύσταση μιας νέας κυβέρνησης
 - γ) Η ειρήνη και η επιστροφή των εξορίστων στην πατρίδα τους
 - δ) Η κατασκευή κοινών οχυρώσεων
 - 3.4 Ποιοι εξαιρέθηκαν από την επιστροφή στα εδάφη τους;
 - α) Οι Τριάκοντα Τύραννοι
 - β) Όλοι οι Αθηναίοι
 - γ) Οι Σπαρτιάτες στρατιώτες
 - δ) Οι πολίτες της Ελευσίνας

3.5 Πού προτάθηκε να κατοικήσουν όσοι φοβούνταν να επιστρέψουν στην πόλη;

- α) Στην Σπάρτη
- β) Στον Πειραιά
- γ) Στην Ελευσίνα
- δ) Στην Κόρινθο

4. Συμπληρώστε τα κενά.

- α) Μετά από την ακρόαση όλων των πλευρών, οι και οι αποφάσισαν να στείλουν μια αποστολή στην Αθήνα.
- β) Κατέληξαν σε μια συμφωνία, η οποία επέτρεπε την ειρηνική συνύπαρξη και την επιστροφή του καθενός στα
- γ) Για όσους ολιγαρχικούς αισθάνονταν ανασφάλεια στην πόλη, πρότειναν ως λύση τη μετεγκατάσταση στην
- δ) Μετά την επίτευξη της συμφωνίας, ο προχώρησε στη διάλυση του στρατού.

Δραστηριότητες

1. Συζητήστε στην τάξη πώς οι διπλωματικές προσπάθειες, όπως αυτές που περιγράφονται, μπορούν να επιλύσουν συγκρούσεις. Παρουσιάστε παραδείγματα από τη σύγχρονη εποχή που αντανακλούν αυτή την ιδέα.
2. Συζητήστε τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ του παράλληλου κειμένου και της ιστορικής καταγραφής του Ξενοφώντα. Ποια συμπεράσματα μπορείτε να συναγάγετε για την ανθρώπινη συμπεριφορά;

Ο πόλεμος σαν χείμαρρος παρασέρνει και αφανίζει τα πάντα.

Μόνο την παιδεία δεν μπορεί να εξαφανίσει.

‘Ο γε μὴν πόλεμος χειμάρρου δίκην πάντα σύρων καὶ πάντα φέρων,
μόνην οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι.

Πλούταρχος, ιστορικός

Βιβλιογραφία

- Emde Boas, E. van, A. Rijksbaron, L. Huitink & M. de Bakker (2019), *Cambridge Grammar of Classical Greek* (Κέμπριτζ, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις του Κέμπριτζ).
- Οικονόμου, Μ. Χ. (2008). *Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής*, εκδ. 2η. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών: Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.
- Schwyzger, E. (2002), *Η Σύνταξη της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, μτφρ. Γ. Ε. Παπασίμπας & Π. Χαιρόπουλος (Αθήνα, Εκδόσεις Δ. Ν. Παπαδήμα).
- Smyth, H. W. (1956), *Greek Grammar*, αναθ. G. M. Messing (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις του Χάρβαρντ) [Index of Passages Cited, GRBS Scholarly Aids 1, επιμ. W. A. Schumann (1961)].
- Σταματάκος, Ι. Δρ. (1949-1950), *Ιστορική Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής* (Αθήνα, Εκδόσεις Πέτρου Δημητράκου).

